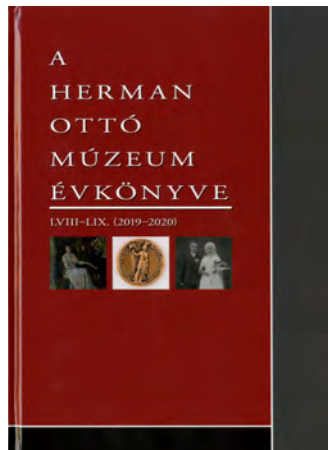

A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÚJ KIADVÁNYAIRÓL

Zahuczky László – Vámosi Katalin – Bodnár Mónika

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve LVIII–LIX.

Újabb, összevont kötettel bővült az 1957-ben útjára indított évkönyvsorozat, amely azonkívül, hogy publikációs lehetőséget biztosít a Herman Ottó Múzeum tudományos munkatársainak, rendszeresen helyet ad más közgyűjteményekben dolgozó kutatók írása-
inak is.

A könyv a tartalomjegyzékkel indul, amelyet az angol nyelvű változata követ. Szolyák Péter múzeumigazgató 2020. november közepén keltezett előszava a legutóbbi évkönyv megjelenése óta eltelt időszak eseményeit és az aktuális kötettel kapcsolatos gondolatait rögzíti. Az évkönyv első közleményében Jakab Mátyás András és Simon László korábban nem publikált forrásokat is felhasználva nyújt átfogó képet a Borsod-Miskolci Múzeumot leghosszabb ideig vezető Leszih Andor, a 140 éve született múzeumőr életútjáról és tudományos tevékenységéről. Az ötvenegyedik alkalommal megjelent kiadványba került publikációk csoportosítása a múzeumi tudományterületek szerint történt.

A kötet első és legnagyobb terjedelmű része a régészet újdonságait mutatja be részleteiben. Csengeri Piroska és szerzőtársai a Mezőkeresztes-Laposhalom neolitikus dombján végzett roncsolásmentes kutatásról közölnek gazdagon illusztrált tanulmányt. P. Fischl Klára és szerzőtársai a Vatta környéki lelőhelyek topográfiai, településszerkezeti és tájhasználati elemzését ismertetik. B. Hellebrandt Magdolna a Gáva-kultúrához tartozó Prügy-Tökföldről előkerült leletanyagot dolgozta fel, írását értékes képanyag, több esetben a szerző rajzai egészítik ki. Szörényi Gábor András és 21 szerzőtársa (több intézmény munkatársa) nagyobb terjedelmű dolgozatban foglalta össze az M30-as Miskolc–Kassa autópálya nyomvonalának, a teljes Hernád-völgyi mikro-régióknak a megelőző régészeti feltárását. Csengeri Piroska és Kertész Gabriella Nikoletta összeállítása arról szól, hogy 2015–2016-ban a múzeum régészeti osztályának munkatársai 64 megyebeli helyszínen végeztek kutatást, munkájukat gyakran a fémkereső műszeres önkéntes csapat tagjai segítették.

A következő rovat a történettudományi munkákat tartalmazza. Monika Tihányiová a Gömör megyei gombaszögi pálos kolostor történetét mutatja be, és ezzel értékes adatokat szolgáltat. Gyulai Éva Pulszky Terézia és Malwida von Meyenburg angliai emigrációban, a Wight-szigeti Ventnorban készített rajzait és azok hátterét, keletkezési körülményeit adja közre. Fábian Máté azt írja le, hogyan változott vitéz lévai Borbély-Maczkó Emil két ciklusban betöltött főispáni szerepköre, milyen kihívások érték, és milyen módon irányította a vármegyét a két világháború között. Kis József a miskolci jobboldali szociáldemokraták elleni koncepciók eljárást és utóéletét ismerteti egy konkrét eset, a Virág-ügy kapcsán. Gál Máté az Allami Egyházügyi Hivatal kötelékébe kerülő Lobkovitz László karrierútját vizsgálja. Surányi Béla a hazai állattenyésztés-politika történetét követi nyomon a ki-egyeztől a rendszerváltozásig.

A néprajztudományt Bodnár Mónika dolgozata képviseli. A szerző tanulmányának előzményei a 2014-ben és a 2017-ben megjelent évkönyvekben láttak napvilágot. Most a két bódvavendégi fiatal parasztlakodalmak kapcsán a házaspár családtörténetét és a kor lakodalmi szokásait ismerteti. A Harasztiak 20. századig terjedő, három részletben közölt leszármazási táblája az évkönyv egyetlen, a kötet hátsó borítójából kihajtható mellékletét képezi.

A művészettörténet fejezet Hajdú Ildikó és Kákóczki András közös tanulmányával kezdődik, amelyben a 19. század második felétől kísérik figyelemmel és vizsgálják meg a Miskolcon létrejött, művészethez kapcsolódó, közművelődési-művészeti gyűjteményekkel együttműködő civil közösségeket, azok szerepét és hatását az intézmények működésében. Hajdú Ildikó következő írása Sóváry János *Matyó asszony gyermekével* szobrának történetét dolgozza fel. Pirint Andrea dr. Nagy Róbert orvostudományi képzőművészeti gyűjteményébe nyújt betekintést. Műgyűjtői érdemeinek és emberi nagyságának bemutatását két alkalommal rögzített interjú nyomtatott változata egészíti ki, továbbá szakmai életrajz, gyűjteményéből rendezett kiállítások, kiadványok, publikációk, valamint a Miskolci Galéria gyűjteményébe bekerült 71 alkotás jegyzéke teszi teljessé. Vámosi Katalin bőséges képanyaggal és felhasznált irodalommal a tiszaujvárosi római katolikus templom építéstörténetét mutatja be, amely a város első templomaként készült el a rendszerváltozást követően.

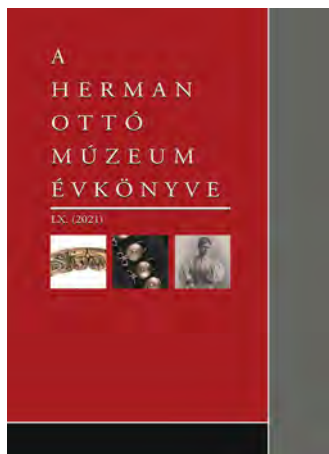
Az ötödik szerkezeti egység a rövid ismeretterjesztő írásokat tartalmazó közleményeké. Szakáll Sándor a Tarcal határában lévő, ma is aktív kőfejtő

alsó szintjéből előkerült, tús-sugaras megjelenésű aragonit utáni opál átalakokat írja le. Hazag Ádám a múzeum történeti fegyverraktárában őrzött nyolc, pengéjén vésett feliratokat és díszítményeket ábrázoló kardot ismerteti, gyűjteményi katalógusokra jellemző információkkal és színes, nagyon jó minőségű műtárgyfotókkal. Hideg Ágnes Kovács Sarolta zongoraművésznő életútjáról és zenei működéséről közöl hiteles életrajzi adatokat, valamint unokák által készített fotókat. Kurucz Ádám dédnagyapja, Radeczky Lajos szakaszvezető kéziratos versgyűjteményét adja közre. Prókai Margit szintetizáló ígérennyel mutatja be – korábbi forrásokra támaszkodva – a miskolci könyvtártörténet fázisait. Közleménye projektekből megismert mérföldköveket különböztet meg, a vizsgálat fókuszja az 1560-as alapítású református iskola könyvtárától 2018-ig tart. Viga Gyula Szabadfalvi József egykori múzeumigazgató tudományos, néprajzkutatói életpályáját a kézműves mesterségek kutatása szempontjából vizsgálja és tárja az olvasók elé.

Az értékes forrásközlések gazdagságuk és sokrétűségük folytán bőven kínálnak olvasnivalót a múzeumi tudományos kutatások legfrissebb eredményei iránt érdeklődőknek. A közölt publikációkat angol nyelvű összefoglaló, a kötetet szerzői útmutató zárja. A 463 oldal terjedelmű évkönyv megjelenését az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma támogatta. (ZL)

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve LX.

2022 tavaszán jelent meg és vált online is hozzáférhetővé a Herman Ottó Múzeum hatvanadik évkönyve. A kötet elején születésének kerek évfordulója alkalmából Bodnár Mónika köszöntése, szakmai életútja és publikációinak jegyzéke olvasható. Bodó Sándor (1943–2021) életpályáját, fél évszázados szakmai munkásságát Viga Gyula néprajzkutató idézi fel.

A Szirma-Fáskert lelőhelyen 1936 és 1948 között talált és Leszih Andor által beletárolt 34 db késő római bronzérme leírását Simon László az eredeti nyilvántartási adatokkal kiegészítve közli újra. A karosi honfoglalás kori temetők leleteinek minden eddiginél pontosabb rekonstrukcióját Türk Attila és szerzőtársai tanulmányából ismerhetjük meg, mely további új vizsgálati eredményekkel járul hozzá a temetkezés értékeléséhez. A miskolci avasi re-

formátus templomban 2019-ben végzett megelőző régészeti feltárás eredményeit Szörényi Gábor András teszi közzé. A templom 15–16. századi és 17–18. századi csontvázas temetkezéseinek antropológiai elemzését János István ismerteti. Térkép- és fényképmellékletekkel, két külön összeállításban közli Kertész Gabriella Nikoletta a Herman Ottó Múzeum 2017–2018-ban és 2019–2020-ban végzett régészeti kutatásait, megfigyeléseit.

Szádvár 1570 és 1685 között keletkezett, összesen 19 db, részben még nem közölt, leltár jellegű összeírásait Gál Viktor és Koleszár Krisztián közös forrásközléséből ismerhetjük meg. Az abaúji Komlós 16–17. századi történetét három korszakban: a Báthoriak (1567–1605), a Nádasdyak (1605–1670) és a Károlyiak (17. század vége) birtokaként Gyulai Éva ismerteti. A korábban még nem publikált, 1741. évi nemesi felkelésben résztvevő borsodiak összeírását Bodnár Tamás és Kovács-Veres Tamás Gergely közös dolgozata statisztikai vizsgálatokkal mutatja be. Miskolc dualizmus kori közéletét, főurait és prominens személyeit Kapusi Krisztián tanulmányából ismerhetjük meg. Váncza Emma miskolci fotográfusnőről és híressé vált panorámaképeinek történetéről újabb kutatási eredményekkel, bőséges fényképanyag felhasználásával Szentesi Edina közöl adatokat.

A sátorlajújhelyi Kazinczy Ferenc Múzeum néprajzi gyűjteményét Darnos István mutatja be.

Az 1909-ben Miskolcon megjelent *Heten vagyunk* című antológia szerzőinek életrajzeit, a kötet országos és miskolci fogadtatását, valamint Leszih Andor Kaffka Margitról szóló kritikáját és több évtizeddel későbbi vélekedését tartalmazza Jakab Mátyás András munkája. A Magyar Hiszekegy szerzőjének életrajzát, megzenésítésének történetét Szabó-Sári Anikó dolgozta fel. 1996-ban Gyarmathy Ferenc színművész kezdeményezésére nyílt meg Miskolcon a Színésmúzeum, a Thália-ház negyedszázados történetét Mikita Gábor írta meg. Tóth József Farkas kisgrafikai gyűjteményében található ex libriseit Horváth Hilda ismerteti.

Tállya-Mekecsvár 2020. évi szisztematikus fémkereső műszeres kutatásáról, valamint egy, a La Tène D időszak végére keltezhető ostrom nyomairól, melyek feltehetően a Burebista vezette dák expanzió mementói, Bakos Gábor közleményéből értesülhetünk. Az egyik bükkábrányi ásatás során, 2018-ban előkerült teljesen ép, faragott vadkanagyar feltárását, fizikai jellemzőit és más amulettekkel való hasonlóságait Németh Attila közli. Božena Němcová (1820–1862) cseh író nő gyermekeinek és unokáinak életútjába, valamint Borsod-Abaúj-Zemplén megyebeli emlékezetébe Offertáler-Havasi Béla nyújt betekintést. Encs vasúti hálózatba kerülésének folyamatát, alközponttá válásának előzményeit és tényezőit a 19. század második felében Szalipszki Péter mutatja be esettanulmányában.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyében végzett múzeumi kutatások legújabb eredményei az alapos

és hiteles tudományos tájékoztatást szolgálnak. A kötet tanulmányait és közleményeit angol nyelvű összefoglaló, az évkönyvet szerzői útmutató zárja. A 477 oldalas évkönyv megjelenését az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma támogatta. (ZL)

A képiró

Beszélgetések Szalay Lajos festő- és rajzolóművésszel (1942–1992)

Szalay Lajossal az 1942-től 1992-ig terjedő fél évszázadban számos interjú készült. Ezekből válogatták kötetbe a legfontosabbakat a szerkesztők, Sümegi György és Tóth Piroska. Szalay levelezése mellett munkásságának legfontosabb művészettörténeti forrásai és dokumentumai az életútját végigkísérő, vele készített interjúk.

A mostani kötetbe nem kerültek be a rövidebb hírlapi interjúk és további beszélgetések. A huszonkilencből tizenkét interjú már korábban megjelent kötetekben, a könyvben további tizenhét, kevésbé ismert beszélgetést találunk. Ez utóbbiak közt rendkívüli értékkel bírnak a most először publikált interjúk: az 1970-ben hangszalagra rögzített, a Szépművészeti Múzeum Magyar Nemzeti Galéria Adattárában őrzött, valamint az Országos Széchényi Könyvtár Történeti Interjúk Tárában található részletek.

Az interjúk kezdeti sikereitől emigrációi helyszínein (Párizs 1946, Argentína 1948, New York 1960) át egészen hazatéréséig követik életútját és rajzolóművészi pályájának alakulását. A beszélgetésekben többek között a hazai rajzművészet állapotáról, Picasso reá gyakorolt hatásáról, az absztrakt, a tárgy nélküli művészet elutasításáról számol be. Hangsúlyos szerepet kap az összeállításban a grafikusművész anyanyelvéhez való ragaszkodása. A több évtizeden át emigrációban élő művésznak határozott meggyőződése, egyéni véleménye alakult ki a magyar emigrációkról, a nemzetközi képzőművészeti színtérről. Az interjúk bepillantást engednek a könyvkiadókkal kialakított munkakapcsolatába, azok inspiráló közegébe is.

A szerkesztők a kötetben a régies kifejezéseket a mai helyesírás szerint használták, az ismert művészek neveit ismertségük okán elhagyták. A kevésbé ismert külföldi (esetleg emigrációs) alkotókat az interjúkat követő rövid jegyzetekben ismertették. A könyvben alkalmazott rövidítések a kiadvány elején, a tartalomjegyzék után kaptak helyet. Az illusztrációk többsége a Herman Ottó Múzeum – Miskolci Galéria gyűjteményi anyagára épült, a fotók forrása sok esetben családi archívum volt.

A kötet végén a közreadott interjúkat Sümegi György tanulmánya egészíti ki. A könyv zárófejezete egy minden eddiginél részletesebb életrajzi öszszegzést ad az interjúalanyról, amelyben az elnyert díjai és kitüntetései, valamint rajzkönyvei, könyv-illusztrációi és egyéni kiállításainak összeállítása szerepel.

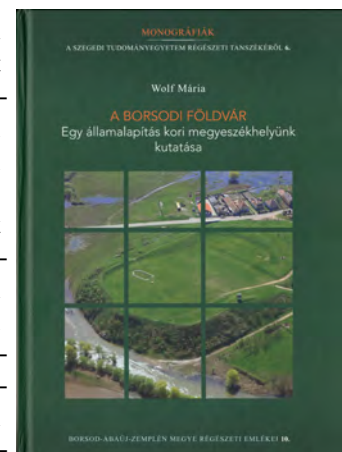
A mű névmutatója Aba Novák Vilmostól Zilahy Lajosig csaknem 300 személynevet tartalmaz. A könyv egyedi mérettel, 235 mm magassággal és 165 mm szélességgel rendelkezik. A kötet a művész állandó kiállításának otthont adó Herman Ottó Múzeum – Miskolci Galéria gondozásában, a Miskolci Galéria Könyvek sorozat 52. részeként, a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelent meg. (ZL)

A mű névmutatója Aba Novák Vilmostól Zilahy Lajosig csaknem 300 személynevet tartalmaz. A könyv egyedi mérettel, 235 mm magassággal és 165 mm szélességgel rendelkezik. A kötet a művész állandó kiállításának otthont adó Herman Ottó Múzeum – Miskolci Galéria gondozásában, a Miskolci Galéria Könyvek sorozat 52. részeként, a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelent meg. (ZL)

Wolf Mária: A borsodi földvár

Egy államalapítás kori megyeszékhelyünk kutatása

Wolf Mária 1979-től 1996-ig volt a Herman Ottó Múzeum régésze. Kutatási területe az Árpád-kori települések feltárása, e témakörben több mint száz tanulmány szerzője. Ásatásai közül kiemelkedik a borsodi vár – Miskolctól mintegy 30 km-re északra, a Bódva folyó bal partján, egy lapos szikladombon – és az ugyanitt található 10. századi település teljességre törekvő kutatása, amelynek eredményeit eddig kizárólag részpublikációkból ismertettük meg.

Jelen monográfia, amely a 2008–2009-ben elnyert mainzi Römisch-Germanisches Zentralmuseum kutatói ösztöndíjának megvalósítása, ezt a több évtizedes múlta visszatekintő, 1987–1999 között végzett igen alapos kutatómunkát összegzi. A könyv által felfedezhetjük a Bódva-völgy földrajzi környezetét. Megismerhetjük egykori megyeszékhelyünkről az eddigi legrészletesebb ismertetést, az ispáni várat, a vár templomait és temetőjét, továbbá az innen származó leleteket. Külön fejezetben olvashatunk az ispánsági vár 16–18. századi utóéletéről.

A régészeti leletanyag bemutatásán és elemzésén, a történeti adatok feldolgozásán kívül az archeobotanikai (Torma Andrea és Gyulai Ferenc), az archeozoológiai (Bárány Annamária és Vörös István), a kerámiavizsgálati (Szilágyi Veronika), a salak- és fémvizsgálati (Molnár Ferenc), továbbá az

antropológiai (Bernert Zsolt és Kustár Ágnes) anyag bemutatása és kiértékelése is helyet kapott e műben. A több szempontú, részletgazdag kutatás eredményeinek ismertetése hozzájárul a honfoglaló magyarság életmódjának, gazdálkodásának, az államalapítás korában létesült megyeszékhelyek építési idejének, módjának és szerepkörének jobb megismeréséhez.

Az Árpád-ház Program és az NKA támogatásával készült 516 oldal terjedelmű kötet 197 színes képet, 119 rajzos táblát és 68 táblázatot tartalmaz. A szakirodalmi eligazodást 1691 lábjegyzet, a rövidítések feloldását rövidítésjegyzék könnyíti meg. A 904 tételes irodalomjegyzék, köztük a szerző 22 munkája, képet ad a felhasznált és hivatkozott könyvészet teljességéről, és segítséget nyújt az abban való további tájékozódáshoz. Az összefoglaló angol nyelvű fordítását Lara Strong készítette, szakmai lektora Kulcsár Valéria volt.

A kötet jelentősége vitathatatlan, a lehető legteljesebb képet adja a borsodi földvárról, Révész László szegedi tanszékvezető szerint a korszak kutatásának alapműve. A CD-melléklettel ellátott, keménytáblás, nagy alakú könyv a Borsod-Abaúj-Zemplén megye régészeti emlékei 10. és a Monográfiák a Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszékéről 6. kötete, a Herman Ottó Múzeum, a Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszéke és a Martin Opitz Kiadó közös kiadványaként jelent meg. (ZL)

XXV. Miskolci Téli Tárlat

Három év után rendezték meg ismét a Miskolci Téli Tárlatot 2021. június 12. és július 4. között. A szokásoktól eltérően, nevével ellentétben erre azért nyáron, fél év késéssel került sor, mert az eredetileg 2020 telére tervezett jubileumi kiállítást a súlyos mértékben kiújult koronavírus-világjárvány második hulláma elleni védekezésről szóló jogszabályok lehetetlenné tették.

A kezdetben országos jellegű tárlat mára a régió jelentős rendezvényévé vált. Elsősorban Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megyei, illetve a valamilyen módon a térséghez kötődő művészeknek ad lehetőséget, hogy bemutassák az előző két évben készült munkáikat. A kiállításra hivatásos és nem hivatásos alkotók egyaránt pályázhattak képző- és iparművészeti alkotásokkal, műfaji és technikai megkötések nélkül.

A korábbi évekhez hasonlóan 2021-ben is elkészült a kiállítássorozatot dokumentáló katalógus. A XXV. Miskolci Téli Tárlat világát ez örzi meg leginkább az utókor számára. A kiadvány Boros Lili írásával kezdődik, amely a művek részletes elemzése mellett a tárlat összegzését is adja: a sokszorosító grafikai eljárások mellett a hagyományos festészeti megoldások, főleg a kétdimenziós képek töltötték be meghatározó szerepet. Annak ellenére, hogy tematikus megközelítés a felhívásban nem szerepelt, a válogatott művek antropológiai vizsgálódásoknak tűnnek. A katalógusban szereplő alkotások a fél évszázados hagyománynak megfelelően így adnak hiteles képet az északmagyarországi régió aktuális vizuális kultúrájáról.

A második, nagyobb egységet a kiállított művek katalógusa adja, amelyben minden kiállító egy-egy reprezentatív művének reprodukciójával szerepel. A katalógusban itt található meg a jubileumi tárlat díjazottainak listája is. A tárlat hagyományosan díjátadásokkal veszi kezdetét megnyitásának napján. Miskolc város nagydíját idén Lenkey-Tóth Péter festőművész kapta. A kötet szerkesztői az előnytelen képegyüttesek elkerülése érdekében elvetették a betürend használatát, tematikus-vizuális blokkokra bontva adják közre a tárlaton szerepelt alkotásokat. Az Ádám Jánostól Zsiga Alexandra Vivienig szereplő 68 alkotó betürendes visszakeresésében e fejezet végén található index nyújt segítséget.

A katalógust az eddigi tárlatok adatait felvonultató harmadik rész zárja le. Itt az elsőtől a huszonnegyedik tárlatig az adott tárlat katalógusának borítója mellett olyan adatok találhatóak meg, mint az esemény pontos időtartama, valamint a tárlat nagydíjasa, a kiállítás rendezője, katalógustervezője és az előszó szerzője. A XXV. Miskolci Téli Tárlatot Kónya Ábel grafikus, a Miskolci Galéria intézményvezetője rendezte, aki a 103 oldal terjedelmű, mutatós katalógust is szerkesztette, szakmai koordinátora Madarász Györgyi volt. (ZL)

HERMAN OTTÓ MÚZEUM

Jószay Zsolt szobrászművész életműalbuma

A múlt század hetvenes éveitől kezdve folyamatosan épül, gazdagodik Jószay Zsolt szobrászművész (Szolnok, 1951. június 2.) életműve. A napjainkra már jelentős számúvá vált oeuvre-ben a főként fából faragott, műteremben készült szobrok, a bronz kisplasztikák és az érmek mellett a köztéri művek is figyelemre méltó helyet foglalnak el. Sajnálatos módon betegsége miatt 2013-tól egyre kevesebb időt tud alkotómunkával tölteni.

2011-ben, hatvanadik születésnapja alkalmából a miskolci Herman Ottó Múzeumban rendezett retrospektív kiállítása életművének szűkebb keresztmetszetét mutatta be a válogatott szobrászati anyagon keresztül. Az anyagi lehetőségek hiányában ekkor nem készült katalógus, holott a vízválasztónak is nevezhető életkor okán és az életmű összegzéseként igazán fontos lett volna. Tíz évvel később, 2021-ben emiatt is szorgalmaztuk és vállaltuk fel a hetvenedik évébe lépő művész születésnapjának életműalbumának kétnyelvű, magyar-angol kiadását.

Az album 122 lapján az oeuvre legjelentősebb és legfontosabb, köztük főműveknek számító Jószay-szobrai kaptak helyet magángyűjtőktől, illetve közgyűjteményekből válogatva. A 135 db alkotást tartalmazó katalógusban 71 db faszobor, 20 db bronz kisplasztika, 41 db érme és 3 db köztéri alkotás szerepel. Földi Péter festőművésznek, Jószay Zsolt jó barátjának személyes hangvételű írása vezeti be az elemzések sorát. Ezt követően a három tanulmány plasztikus és részletes képet ad Jószay Zsolt művészeti munkásságáról. Hann Ferenc művészettörténész átfogó írása a magyar és európai művészettörténetbe ágyazottan ismerteti a szobrászművész szobrászi nyelvezetét, formavilágát. Egykori főiskolai évfolyamtársa, Goda Gertrúd művészettörténész a kezdetektől, az egri főiskolai évektől részletesen szemlélteti korai időszakát és az ezt követő érett korszakot. Az áttekintések lezárásaként Wehner Tibor művészettörténész – a magyar és egyetemes szobrászat kiváló ismerője – összegzi a Jószay-szobrok és az életmű egészére vonatkozó ismereteket. A Miskolcon élő Jószay Zsolt több mint harminc éves munkásságának minél szélesebb spektrumát a legteljesebb módon kívánja bemutatni a kiadvány, ami a tanulmányok összeválogatása során is célként lebegett előttünk.

A kötetet Vámosi Katalin művészettörténész szerkesztette, a könyvtervet Kaszta Dénes grafikus

készítette, angolra Láng Viktória egyetemi mesteroktató fordította. A Herman Ottó Múzeum kiadásában jelent meg a kiadvány 2021 augusztusában.

Jószay Zsolt alkotásai nagyvonalú anyagszerűségről és igényes kidolgozottságról vallanak. Munkásságán belül már a hetvenes években megjelenik a fa, olyan anyagok mellett, mint a kő, a márvány, az agyag és a gipsz, majd a nyolcvanas évektől egyre inkább meghatározó matéria lesz művészetében. A későbbiekben ezt a szinte kizárólagossá váló gyönyörű, természetes anyagot egyedülálló módon és minőségben, művészi anyagként munkálja meg. A finoman, rendkívüli gondossággal kidolgozott hárs-, dió-, cseresznye- vagy körtefát általában árnyalja, mélybarnává, vörössé, zöldessé színezi, és szövetsíkkal, zsinórokkal, gézzel, zsákvászondarabokkal tekeri körbe, vagy csak egy nyaklánccal „öltözteti fel”.

A bandázsszerűen, szorosan a testre simuló textilek durvaságukkal, érdességükkel a sima fafelületek ellenpontjaiként jelennek meg. De nemcsak formailag érdekes elemek művein ezek az anyagdarabok, hanem tartalmilag is, hiszen alkalmazásuk a gúzsba kötött, megbéklyózott ember életérzését, jelentéskörét hívják elő emlékezetünkben.

Anyagválasztásában a kitüntetett jelentőségű fa mellett a kétezres évektől egyre gyakrabban tűnik fel a bronz (az érmeknél és kisplasztikáknál). A hagyományos anyagokba örökített műveit évezredek technikákkal, faragással és mintázással, a bronzot öntéssel alakítja, formálja.

Kezdeti naturális portréit egyre inkább leredukálja, a fej formái a felismerhetetlenségig beazonosíthatatlanná válnak. Több esetben átfaragással éri el a kívánt eredményt, a számára formailag-tartalmilag is elfogadható művészi minőséget. A portré és a torzónak alakított, csonka emberi test végtagjainak fájdalmas hiányát magától értődő természetességgel viseli. *Ott van az a kéz és a láb, csak nem látszik* – mondja a művész. Háromnegyedes vagy feles életnagyságú, változó léptékű alakjai megközelíthetetlenek, idegenséget sugároznak. Komolyak, hallgatagok, időtlenek, fájdalmasak, tűnődőek vagy komorak, nemes és szelíd arcúak keleties vonásokkal vagy meditatív figurák lehuny szemekkel. Általában mozdulatlanok, dermedten állnak – a bronz kisplasztikák kivételével –, csupán kilépő testhelyzetük utal cselekvésre vagy inkább tétova mozdulatra, gesztusaik visszafogottak, csak néhány szobor karja vagy feje mozdul meg.

Jószay karakterei és formatömörítései, öntörvényű nyújtásai, az alig fedett, félmeztelen alakjai az archaikus korok emlékeit, a törzsi művészet nyers, rusztikus kifejezésmódját, az egyiptomi művészet merev plasztikai formáit idézik meg. Életműve a magyar szobrászat olyan jeles képviselőinek sorába illeszthető, mint Ferenczy Béni, Medgyessy Ferenc, Pátzay Pál, Borsos Miklós, Vilt Tibor, Schaár Erzsébet és Kő Pál, viszont művei senkiével sem rokoníthatóak. (VK)

Húsvét régen és ma

2022 húsvétján egy – remélhetőleg sokak számára – érdekes online kiadvánnyal lepte meg a miskolci Herman Ottó Múzeum a múzeumbarátokat és az érdeklődő nagyközönséget. Ennek előzménye az volt, hogy 2021-ben a múzeum munkatársai húsvéti pályázatot hirdettek. A felhívásra 46 pályamunkát küldtek be a múzeumba, ezek az írá- sok, fotók, képzőművészeti alkotások kerültek köz- zétételre ebben a kiadványban.

Hogy miért került sor erre a pályázati kiírásra, azt indokolhatnánk egyszerűen azzal, hogy tapasztalataink szerint az utóbbi években, évtizedekben ünnepeink, köztük a húsvéti ünnepek is jelentős változáson mentek keresztül. Részben ennek a változásnak a folyamatát vagy legalább egy-egy mo- zanatát szerették volna a pályázat kiírói megragadni, rögzíteni az utókor számára. Ezt a folyamatot teté- zték az elmúlt két esztendő történései.

2020 és 2021 húsvétja sok mindenben más volt, mint az előző évek ünnepe. A koronavírus min- den tervet átírt, az élet minden területén újratervezés történt. A Herman Ottó Múzeum muzeológusai is igyekeztek az új feltételekhez, lehetőségekhez al- kalmazkodni. Mivel múzeumlátogató közönséggel kiállításokon és egyéb rendezvényeken sem talál- kozhattak, igyekeztek elsajátítani a virtuális kap- csolatépítést, az online térben való mozgást. Ennek eredményeként az ünnepre készülődve 2020-ban összegyűjtötték és a hozzájuk kapcsolódó adatok- kal, fotókkal együtt közzétették a néprajzi gyűjte- ményben fellelhető legszebb, legkifejezőbb húsvéti tárgyakat. A néprajzi gyűjteményben közel kétszáz darab hímestojást őriznek, de számos egyéb olyan tárgyat is, melyek kapcsolódnak az ünnephez, mint például szentképek, fotók, kereplő, ételszenteléshez használatos szövött textíliák, a húsvéti locsolkodás kellékei stb. Ezek közül tettek jó néhány darabot nyilvánossá, bárki számára hozzáférhetővé. Ebben a tárgyegyüttesben jelenleg 162 tárgy található, s az alábbi linken érhető el: <https://hu.museum-digital.org/series/785>

De nemcsak egyenként, önmagukban mutatták be a tárgyakat, egy virtuális kiállítással is igyekeztek megörvendeztetni „látogatóikat”. A *Húsvét napjára, piros hajnalára... Húsvéti népszokások és a népi val- lásosság hagyományai Északkelet-Magyarországon* című kiállítás kontextusba helyezte ezeket a tárgya- kat. A kiállítás Tóth Arnold szövegével és szerkesz- tésében, Bodnár Mónika és Sárközi Ágnes közre- működésével, Mészáros Viktória műtárgyfotóival

a következő linken érhető el: https://hu-themator.museum-digital.org/ausgabe/showthema.php?m_tid=258&tid=258&ver=standalone

2021-ben szerettek volna a múzeum munka- társai valami újjal előrukkolni. Így született meg az ötlet, hogy húsvéti pályázatot hirdetnek. Eredetileg kifejezetten szöveges, néprajzi pályázatban gondol- kodtak, de később tágitották a kört. Egyrészt magát az írás kategóriát is kibővítették, nemcsak néprajzi leírásokat, de irodalmi alkotásokat (novellát, verset) is fogadtak, továbbá írásokon kívül fotókat és kép- zőművészeti alkotásokat is vártak. Mindhárom ka- tegóriában felnőtt és ifjúsági korcsoportban lehetett pályázni.

A röviddel húsvét előtt meghirdetett pályá- zat meglepően nagy érdeklődést váltott ki. A ren- delkezésre álló 4 hét leforgása alatt összesen 46 pályamunka érkezett Magyarország különböző térségeiből, sőt országhatáron túlról is. Az ifjúsági korcsoportot tekintve ugyan szerény volt a részvétel, a felnőtteknek viszont megmozgatta a fantáziáját! Legtöbben az írás kategória felé fordultak, ebben 27 pályamunka érkezett a múzeumba. Ezt követte a fotó 13, majd a képzőművészeti kategória 3 beérke- zett pályamunkával.

A legjobbnak, legötletesebbnek ítélt pályá- munkák szerzői, alkotói könyvjutalomban része- sültek, valamint múzeumlátogatáson és ásatási lá- togatáson vehettek részt. Viszont olyan sok értékes mű született, hogy a pályázatot meghirdető Herman Ottó Múzeum arra az elhatározásra jutott, hogy egy online kiadványban mindegyiket közzéteszi. S erre nem is találhattak volna jobb alkalmat, mint a követ- kező, 2022. évi húsvétot.

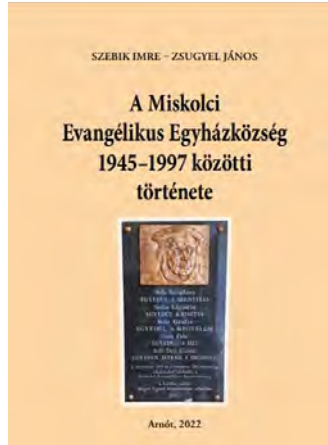
A *Húsvét régen és ma* címet viselő online kiadványban a hagyományos néprajzi leírások mellett irodalmi alkotások is olvashatók. Az írá- sok érdekesek, olvasmányosak, gyakran szórakoztatók, mosolyra ingerlők, sokszor fotókkal illusztráltak. Emellett több írás tudományos szempontból is ér- deklődésre tarthat számot a szokásváltozásokat il- letően, gondolok itt például az utóbbi években el- terjedőben lévő tojásfák megjelenésére, a szokás terjedésének mikéntjére. Az írásokat illusztráló fo- tók mellett az önállóan beküldött fotók is érdekesek, több esetben ezekhez is tartozik szöveges magya- rázat, rövid leírás. A képzőművészet kategóriában érkezett színezett rajz, húsvéti hangulatú táskadísz és a *Tojásírás papírra* címet viselő alkotás (ez utób- bi egy hagyományos díszítőtechnika modern feldol- gozása) szintén értékes elemei a pályamunkáknak.

Az online kiadvány remélhetőleg örömet szerez majd nemcsak a szerzőknek, alkotóknak, de mindenkinek, aki olvasni fogja, s bízunk ab- ban, hogy sokan lesznek ilyenek. Aki kedvet érez hozzá, a Bodnár Mónika és Szabó-Sári Anikó szer- kesztésében megjelent 162 oldalas kiadványt az alábbi linken éri el: https://hermuz.hu/wp-content/uploads/2022/04/2022-04-Husvet_regen_es_ma_.pdf (BM)

SZEBIK IMRE – ZSUGYEL JÁNOS: A MISKOLCI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG 1945–1997 KÖZÖTTI TÖRTÉNETE

Szalipszki Péter

A most megjelent kiadvány szerzőpárosának mindkét tagja már korábban is foglalkozott a Miskolci Evangélikus Egyházközség történetével.¹ Szebik Imre Várhegyi Miklós szerzőtársával 1983-ban jelentette meg az akkor 200 éves gyülekezet történetét, amelyhez az előszót az evangélikus egyháztörténet máig legnagyobb hatású és elismertségű historikusa, prof. Fabiny Tibor írta. Zsugyel János 1997-ben, a belvárosi evangélikus templom felszentelésének bicentenáriuma alkalmából az előzőleg említett kiadvány – a szerzők aktuális megítélése szerint is – meglehetősen szűkre szabott utolsó fejezetét egészítette ki az 1945–1967 között keletkezett közgyűlési jegyzőkönyvek alapján.²

A *Bevezető gondolatokból* megtudjuk, hogy a gyülekezettörténet újabb kiegészítésének apropója a belvárosi evangélikus templom felszentelésének 225. évfordulója, alapvető motívuma viszont a szerzők által is érzékelt, a gyülekezet permanens fogatkozásának megértése iránti szándék, az okok feltárása. Aki a kiadvány címe alapján a gyülekezeti élet eseményeinek folytonos bemutatását várja, csatlakoznia kell, mert a történeti képet a szerzők nem ecsetvonásokkal festették, hanem mozaikdarabok egymáshoz illesztésével kívánták megvalósítani. Ha pedig elfogadjuk, hogy a mozaikkirakásos módszer tudatosan választott eljárása a szerzőknek, nem vehetjük rossz néven, hogy egy-egy történeti mozaikdarab, bizonyos egyházközségi közgyűlések jegyzőkönyvi citátuma akár többször is megismétlődik a gyülekezettörténeti kép alkotóelemeként. Azt is el kell fogadnunk, hogy a mozaikdarabok egyike-másika nem szerves része az eklézsiatörténetnek, hanem zárvány, amelyeknek azonban kétségkívül van illusztratív, hangulatfestő funkciójuk, mint pl. Belicza András alkalmi verseinek.

A gyülekezet történetét a hétköznapi és ünnepnapok eseményei alkotják, az eseményeknek nyilvánvaló része a szolgálattevő lelkész vagy

egyházi előjáró igehirdetése. Ezek a prédikációk teljes terjedelmükben vagy kivonatolva bőséges spirituális háttérrel adják az ünnepi eseményeknek. Kevesebb figyelem esik a résztvevő hívek megelégsére vonatkozólag; a gyülekezet tagjainak, laikus tisztviselőinek megnyilvánulásai nézetem szerint a kelletténél kisebb súllyal szerepelnek. Azonban, ha Zsugyel János 1997-ben elkészített, kéziratként sokszorosított tanulmányához is sikerül hozzájutnunk, akkor az egyensúly helyreáll, hiszen az ott közölt egyházközségi jegyzőkönyvek már jóval nagyobb teret adnak a híveknek és a laikus (világi) tisztviselőknek a saját egyházi életük megszervezésére vonatkozólag.

Az előzmények legfontosabb adatait egy 5 oldal terjedelmű összefoglalás tartalmazza, melyből megtudjuk, hogy a 17. században a miskolci evangélikusok az arnóti parókiális egyház filiájaként, leányegyházaként éltek hitéletüket, az önállósodás II. József türelmi rendelete után következett be. Az 1945-öt követő, részletesebben kidolgozott időszak három fejezetre oszlik: *A küzdelmek évei (1945–1964)*; *A helytállás évei (1965–1985)*; *Az átmenet*

*A Miskolc belvárosi evangélikus templom
(Forrás: internet)*

¹ Itt szeretnénk tisztázni, hogy a gyülekezettörténet a Miskolc Belvárosi Evangélikus Egyházközségre és tartozékaira vonatkoznak, nem – vagy csak érintőlegesen – említik a közeli, de tőle független diósgyőri gyülekezet(ek) működését.

² Zsugyel János: Emléklapok a miskolci evangélikusság legutóbbi félévszázados történetéből. Miskolc, 1997. (Kézirat)

évei (1985–1997). Mindhárom fejezet tematikájában vannak azonos szempontú és tartalmú részek: Hitélet; Kulturális szolgálat; Egyházigazgatás; Szociális és egyháztársadalmi munka; Gazdálkodás. A fejezeteket pedig az időszakaszt speciálisan jellemző jelenségek összefoglalása zárja *A küzdelmek a dokumentumok tükrében; A helytállás a dokumentumok tükrében; Az átmenet a dokumentumok tükrében* címmel. A kiadványt a *Függelékben* külön közölve az egyházközség orgonájának rövid története zárja, melynek szerzője Kubassy László.

Nem mehetünk el azonban szó nélkül amellett, hogy a gyülekezetektörténetből – számomra legalábbis – hiányoznak bizonyos alkotóelemek, és a (kép)olvasó nem tudja, nem tudhatja, hogy ennek forráshiány vagy szándékos elhagyás az oka. A hiányok számomra szembetűnően azokon a területeken mutatkoznak, ahol az ateista, államszocialista hatalom egyház fölötti diszpozíciós törekvésében az evangélikus egyházintézmény vezetőinek érintettsége, közreműködése, ha úgy tetszik kollaborációja is felmerül(het). Tudom, hogy nem egy lokális egyházközség történetéről szóló kiadvány hivatása, hogy szerzői belenyúljanak az egyházi ügynek kérdésének darázfészkébe, én azonban keveslem a gyülekezet két hátrányt szenvedett lelkészével, Duszik Lajossal és Weiszler Elekkel kapcsolatban áldozati mivoltuk hangsúlyozását. A velük szemben eljáró egyházvezetők, Vető Lajos püspök illetve Káldy Zoltán püspök felelősségét viszont meglehetősen relativizálnak, könnyítettnek érzékelem. A két „ügy”-re vonatkozólag ugyanis mindössze annyi kritikai észrevétel tétetik, hogy *az egyházvezetés az állami akaratot hűen kiszolgálta*. Annak ismeretében, hogy Vető püspök Veres, Káldy püspök pedig Pécsi fedőnéven rendszeres tudósítója volt az állambiztonsági szolgálatoknak, tehát nemcsak kelletlen végrehajtói, hanem hallatlan amoralitással aktív szolgálattevői is voltak az ateista államhatalomnak, az idézett kritikai megállapítás meglehetősen tompának hat.

A dehonesztálónak tűnő megállapítás után azonban rögtön idekíváncozik annak hangsúlyozása, hogy nem történészek, hanem elhivatott egyházi személyiségek tollából való az írás, akik – feltehetően – a szembenézés puhításával gondolták evangélikus anyaszentegyházunk javát a leghatékonyabban szolgálni. Én magam is evangélikus hívő és gyülekezeti tag vagyok, de a szerzők szemléletét mind a múlt feltárásának, mind pedig megtisztult anyaszentegyházunk ebből következőleg – szerintem – perspektivikus jövőjét illetően más állásponton vagyok. Nézetem szerint éppen a múlttal való szembenézés és az azt követő megtisztulás jelentheti az evangélikus egyház nagyobb vonzerejét. Túlmutat ennek a recenzióknak a keretein, de – az ügynökkérdés szóba kerülése kapcsán – egyházamra büszke evangélikusként tudathatom, hogy példamutató módon a Magyarországi Evangélikus Egyház 2005-ben az

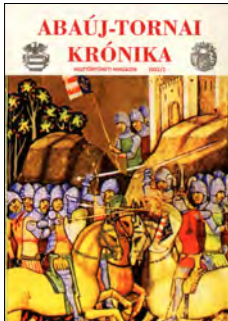
ügynökkérdés tisztázása érdekében Mirák Katalin elnökletével felállította a Tényfeltáró Bizottságot. A bizottság munkálkodásának eredményeként több vaskos kötet látott napvilágot (a 3. Háló kötete nemrégiben) és konferenciát is szerveztek ebben a témában. Az evangélikus egyházon kívül nincs másik olyan szervezet, amely hasonló alapossággal és leplezetlenül ugyanezt megtette volna. Az 1990-től regnáló politikai osztály sunnyogó érintettjeinek, illetve információkkal rendelkező és azokat napi politikai érdekek érvényesítésére felhasználó (zsaroló) adatbirtokosoknak mindeddig sikerült megakadályozni az ügynökök személyének és tevékenységének általános és megnyugtató feltárását. A szerzők ezirányú szemléletével való egyet nem értesem ellenére is a legőszintebben ajánlom elolvasásra, elgondolkodásra Szebik Imre és Zsugyel János munkáját, mert *Az Úr adott nekünk értelmet és lelkiismeretet; nem rejtőzhetünk el saját magunk elől. (Példabeszédek 20:27)*.

A Magyarországi Evangélikus Egyház tényfeltáró kiadványai (Luther Kiadó 2011, 2014, 2021, 2014)

KÖNYVEKRŐL RÖVIDEN

Zahuczky László – Bodnár Mónika – Csirmazné Cservenyák Ilona – Bánfalvi Lászlóné

Abaúj-Tornai Krónika. Helytörténeti magazin. Főszerk.: Nagy László. I. évf. 1. sz. Encs: Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesület, 2021. 112 p.

A krónika előzménye az 1910 és 1918 között megjelent *Történelmi Közlemények Abaúj-Torna vármegye és Kassa múltjából* című folyóirat. Az új kiadvány célja a megszűnt periodika folytatása, mert a főszerkesztő véleménye szerint az eltelt száz évben méltatlanul háttérbe szorult e történelmi vármegye tudományos ismertetése és népszerűsítése. A magazin az egykori vármegye településeinek történetét, érdekességeit, gazdagságát kívánja az olvasókkal megismertetni: hitelesen, ugyanakkor közérthetően és olvasmányosan. A hosszabb terjedelmű tanulmányok, rövid forrásközlések mellett ezért tréfás történetek és korabeli újságcikkek is helyet kaptak. Az első számban többek között a Hegyközsőről, a Gönc határában felfedezett őskori erődítésről, abaúji tréfákról és anekdotákról, Encs határában lévő szkíta kori temetőről, Alaghy Bekény András (1560 k. – 1580) ifjú birtokos helyzetéről és gyámságának történetéről, a szádvari éremletről és Fancsalról is olvashatunk. (ZL)

Abaúj-Tornai Krónika. Helytörténeti magazin. Főszerk.: Nagy László. II. évf. 1. sz. Encs: Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesület, 2022. 114 p.

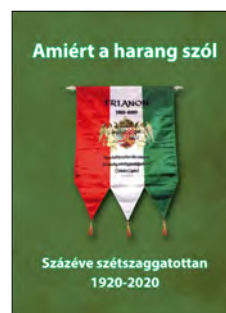
A helytörténeti sorozat újabb, idei első számában mások mellett az Abaúji-hegyalja kialakításáról, fejlődéséről és változásairól, a régi Torna vármegye néphitgyűjtéseiből, a 14 halálos áldozattal járó 1919-es buzitai lakodalomról, a Tanácsköztársaság ináncsi történetéről és az Ináncsra kitelepített legfőbb számszéki osztályvezető, dr. Lobmayer Iván visszaemlékezéséről olvashatunk. Meglepő eredménnyel zárult az a többrésztvevős kutatás, amelynek közleménye a Tuzsér-boszorkány-hegyi régészeti ásatás során előkerült, honfoglaló magyarságra jellemző, annak nemesi rétegéhez köthető, szobrászati arcikonstrukcióra alkalmas, ép koponyaleletéről készült. A lelet apai ágát követve sikerült megtalálni a ma élő leszármazottakat! Önálló írás ismerteti Bódvaszilás egykori barokk Nepomuki Szent János-kápolnáját és a boldogkővállaljai Péchy–Zichy-kastély történe-

tét. Gibárt érdekes malomtörténeti adataival külön dolgozat foglalkozik. Szepessy Zoltán encsi főszolgabíró és felesége, Lya de Putti színésznő termékeny életébe egymást követő életrajzi összeállítások nyújtanak betekintést. Az Üstökös folyóirathoz válogatott, abaúji vonatkozású tréfákkal és anekdotákkal zárul a magazin. (ZL)

Abaúji mesterségek. Encs: Encs Város Önkormányzata, 2021. 52 p.

2021-ben zárult az a határokon átnyúló Interreg V-A Szlovákia–Magyarország Kisprojekt Alap pályázat, melynek egyik zárórendezvénye egy Encsen megrendezett szakmai konferencia volt. A konferencián a magyar fél részéről szervezett és elhangzott négy előadást tartalmazza ez a kis kiadvány. Bodnár Mónika írása az abaúji fazekasságról szól, fő érdeme, hogy közli az 1620-ból származó és 1759-es átíratban fennmaradt szépsi fazekasok céhlevelét. Gyulai Éva korábbi kutatásainak összegzéseként az Abaúj vármegyei és első sorban kassai „divatiparokról”, különös hangsúllyal a szabókról értekezik. Szalipszki Péter egy letűnt világ korrajzát, a paraszti lét sokszínűségét mutatja be a *Requiem a parasztságért* című írásában. Sándor Róbert az Abaúji Értéktár egyes elemeit ismerteti, kitér a természeti értékekre, az épített örökségekre és a kulturális értékekre. (BM)

Amiért a harang szól. Száz éve szétszaggatottan: Trianon 1920–2020. Szerk. Daruszőgi H. Imre. Mezőkövesd: Hajdu-Vinpress Kiadó, 2020. 221 p.

A Magyarország megcsonkítására emlékeztető kötet a trianoni békeszerződés 100. évfordulójára jelent meg. Sebe

Imre bevezetője szerint a könyv adalékul szolgál a magyar történelem apokalipszisééről született emlékiratokhoz. Nem szabad feledésbe veszni hagyni, hogy a szegényletes trianoni békeszerződés hová vezetett. Ennek lett a következménye, hogy Magyarország, talán a világon egyedül, saját népével határos. Kettévágott magyar települések, vasútvonalak, gazdaságok, ipar és mezőgazdaság, földtulajdonok és emberi életek. Lakosságcsere

barbár módra, mind a híres európai kultúra történelmének szégyene – olvasható a bevezetőben. Erről szólnak a könyvben található írások és versek, felidéznek a múltat, a korabeli történelmi helyzetet és a jelent, hiszen 100 év után sem szabad feledni Magyarország feldarabolását. A kötet az anyaországban és az elszakított területeken – Erdélyben, Felvidéken, Délvidéken, Vajdaságban – élő szerzők gondolatait, visszaemlékezéseit tárja az olvasók elé, színesítve korabeli és jelenkori fotókkal. (CsCsI)

Barta Zoltán: Korképek Sáta történetéből. Sáta helytörténete. Sáta: Sáta Község Önkormányzata, 2020. 274 p.

Régi igényt elégít ki Barta Zoltán hiánypótló könyve, melyben sokéves kutatómunka eredményeként nyújt betekintést szülőfaluja, a Bükki-hegy-

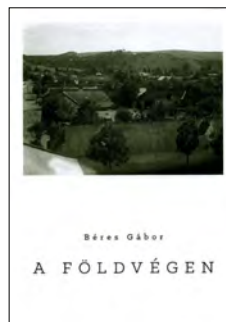
háton egykor központi szerepet betöltő település, Sáta történetébe, hagyományába, de a falu mai életébe is. Barta Zoltán kitartó munkával gyűjtötte az adatokat, kutatta fel a forrásokat, kereste meg azokat az egykori és jelenlegi sátaiakat, akik információval szolgálhattak munkájához. *Ki ne lenne kíváncsi arra, hogyan éltek Sáta községben 100-200 évvel ezelőtt ugyanazok az emberek, akiknek utódai vagyunk?* – teszi fel a kérdést a szerző, aki olyan korképeket mutat fel könyvében, melyekből kialakítható az elődök világának képe. Könyvének megírásával egyrészt a Sátán élőknek kíván támaszt nyújtani helyi identitásuk megőrzéséhez, másoknak pedig az érdeklődését szeretné felkelteni a falu iránt. Sáta történelméről, látnivalóiról, középületeiről, hagyományairól éppúgy olvashatunk a könyvben, mint az innen származó ismert emberekről, de a mai alkotókról, művészekről, a település kitértetettjeiről is. Sok érdekes történelmi-történeti adalékot olvashatunk korabeli források, sajtóanyagok felidézésével a *Sátai korképek* fejezetben, mint pl. Szelezky Zita szüleinek sáta házasságkötésétől, a falu fölött elhaladó Graf Zeppelin léghajóról vagy a *Budapesti mesék* című film itteni forgatásáról. A nagy alakú, illusztrált kötet pályázati támogatás segítségével jelent meg. (BL-né)

Benkóczy György: Rejtelmes anyanyelvünk. Magyar szócsoportok eredete. Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2021. 263 p.

Újra megjelent az 1996-ban már napvilágot látott kötet, kiegészítve Benkóczy Nóra édesapjáról írt életrajzával. Benkóczy György a bevezető-

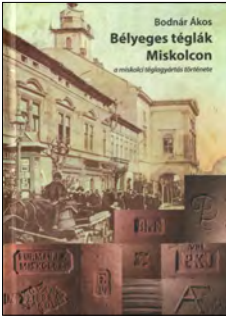
ben kifejti, hogy mi indította a könyv megírására, miért is van aktualitása a magyar nyelv elemzésének. Csoóri Sándor 1995-ben a debreceni Anyanyelvi konferencián arra utalt, hogy a „felejtés népe” lettünk. A szerző szerint *úgy is fogalmazzuk, hogy amíg a határainkon túli magyarságunk élet-halál harcát vívja anyanyelve jogaiért, nemzeti léte magmaradásáért, nálunk a teljes közöny uralkodik.* Pedig az anyanyelvre éppen olyan szükségünk van, mint a levegőre, vízre, hiszen ezen keresztül tudunk kommunikálni, megérteni egymást. Természetesen, nyelvünk a történelem során szinte elvesztette eredeti mivoltát, mégis arra kell törekednünk, hogy az őstől ránk maradt sokszínű anyanyelv ne menjen feledésbe. Az évszázadok során számos néppel volt közös életünk, és valamennyi néptől vettünk át szavakat, így alakult ki a ma is használt magyar nyelv. Megtudhatjuk, milyen jövevényszavaink vannak, azok mit jelentenek, honnan származnak, és hogyan épültek be a magyar nyelvbe. Ismerteti nyelvünk történetének korszakait a kezdetektől napjainkig. A szerző különösen fontosnak tartotta, hogy a fiatalok figyelmét felhívja az anyanyelv szépségére, használatára. A kötetet értékes szó- és tárgymutató egészíti ki, mely megkönnyíti az egyes kifejezések visszakeresését. (CsCsI)

Béres Gábor: A földvégen. Bódvavendégi: Kiadta Bódvavendégi Község Önkormányzata megbízásából a Rovás, 2020. 136 p.

A szerző szülőfaluja, Bódvavendégi azzal tiszteleg neves szülőttje, egyházi szolgálatban állt fia előtt, hogy meg-

jelenteti műveit. Béres Gábor mintegy 50 kötetet írt, ezek többsége történeti, honismereti munka, de vannak közöttük szépirodalomba sorolható novellák is. Ezek a kötetek – egy kivétellel – nem kerültek a nagyközönség elé, csak gépiratban terjedtek. Ez az egy kivétel éppen a Földvégen címet viselő novellagyűjtemény, mely eredetileg a Sajó Vidék nyomda jóvoltából Rozsnyón jelent meg 1935-ben. A benne szereplő írások a korabeli néplélek tükré-ként is értelmezhetők. Az egyszerű falusi emberek életével, problémáival, dilemmáival foglalkoznak, mint az erkölcsösség, empátia, önzetlenség, földhöz való ragaszkodás, attól való elválás, amerikai kivándorlás... A 28 novellát követően Koleszár Krisztián és Kovács Ágnes ismerteti Béres Gábor életútját és munkásságát. A kötet végén Nyírjesi-Tichy Kálmán 1935. március 17-én a Magyar Hírlapban megjelent könyvkritikája olvasható. A kiadványt Veres József korabeli fotói illusztrálják, melynek üvegnegatívjai a Herman Ottó Múzeumot gazdagítják. (BM)

Bodnár Ákos: Bélyeges téglák Miskolcon. A miskolci téglagyártás története. Miskolc: Bodnár Ákos, 2022. 236 p.

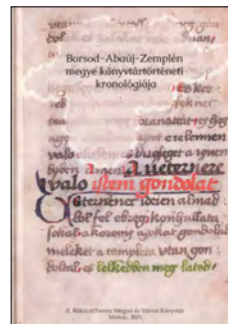
A szerző 2009-ben keresett kereti búbos kemence kéményéhez eladó téglát Miskolcon. Azóta gyűjti a különböző bélyegzéssel ellátott falazóköveket, amelyeket házak bontásakor, sittylerakó telepeken talált, vagy évek során ismerőseitől, barátaitól kapott. Mára szenvedélyévé vált a téglajegyűs épületszer gyűjtése, gyűjteménye jelenleg több mint 200 példányt tartalmaz. A szerző saját kiadásában megjelent kötet a többéves gyűjtő- és kutatómunka összegzése, amelyben a helytörténeti kutató az egyházi és polgári téglagyártás miskolci történetét ismerteti bélyeges téglákról és gyárépületekről készített színes fényképek, egykori gyártulajdonos-életrajzok, táblázatok, diagramok, térképrészletek és korabeli újsághirdetések kíséretében. Könyvében a nemesi családokhoz köthető téglák mellett a nem beazonosítható téglabélyeges és a nem Miskolcon gyártott téglák is helyet kaptak. A kemény fedeles kiadvány végén a bélyeges téglák néhány praktikus építészeti újrahasznosítását, teraszkorlátokba, járófelületekbe és kerti magasságásokba való beépítését ismerheti meg az olvasó. A hiánypótló mű függelékje a miskolci téglagyárak időrendi áttekintését tartalmazza alapítási és megszűnési/átalakulási évszámaikkal, továbbá több esetben a jogelőd/jogutód téglagyárak feltüntetésével, az 1854-ben alapított Furman testvérek téglagyárától a feltételezhetően 1943-ig működő csanyikvölgyi téglagyárral bezárólag. (ZL)

Bodnár Mónika: Fejezetek Tornabarakony falu- és egyháztörténetéből. Barakonyi füzetek II. Tornabarakony: Tornabarakony Község Önkormányzat Értéktár Bizottsága, 2022. 37 p.

A helytörténeti füzet első fejezetéből a település földrajzi elhelyezkedését, közigazgatási besorolását ismerhetjük meg. Második szerkezeti egysége a kisközség létrejöttéről és földesurairól, népességéről és nyelvhasználatáról tájékoztat. A török időkben elnéptelenedő egykori Torna vármegyei zsákfaluba 1735 után gróf Gyulay Ferenc ruszin görögkatolikus jobbágokat telepített be. A 18. század végén tótok lakták, számuk 1785-ben 154 fő volt. A 19. század közepén Barakonyban 385 lakos élt. Mivel a föld nem adott elegendő munkát a férfiaknak, a tornai bányákban, erdészetekben és fűrészüzemekben kerestek maguknak megélhetést. Az asszonyok Kassára jártak piacozni a kertekben megtermelt zöldséggel,

gyümölcszel és tejtermékekkel. A település neve 1905-től lett Tornabarakony. 1920-ban a lakosság száma 240 fő volt, akik ekkorra már teljesen elmagyarosodtak. A Trianonban meghúzott határ elvágta a falu megélhetését biztosító gazdasági köldökzsinórt. 1970-ben bezárt az iskola, 2003-ban a bolt és a kocsmá is. A Bódva-völgyi helységben 2021-ben 18 fő élt. Táblázat szemlélteti e fejezetben a lakosság nyelvhasználatára, felekezeti összetételére utaló adatokat, a lakóházak/családok és az össznépesség számának alakulását 1771-től 2021-ig. Az egyházi hivatal működési területét Bódvarákó, Bódvaszilás, Komjáti, Martonyi, Rakacaszend, Tornabarakony és Tornaszentandrás települések alkották. Az 1777-től vezetett és hozzáférhető anyakönyvek segítségével nyomom követhető a faluban papi szolgálatot teljesítő parókusok, adminisztrátorok névsora, amelyet Doroghy Jánostól Matyi Róbert szolgálati idejéig külön kimutatás ismertet. A *Szagrális emlékek és hitélet* fejezetből megtudhatjuk, az 1877-es Canonica visitatio arra utasítja a barakonyiakat, hogy amint módjukban áll, építsenek ikonosztázt templomukba. 1979-ben készült el Kárpáti László művészettörténész munkájaként ez a szentképfal. Az önkormányzati Értéktár Bizottság kiadványának borítóján korabeli térképszelvényen a település, színes fényképen az Istenszülő születése görögkatolikus templom és gondozott templomkertje, hátoldalán a tornabarakonyi ikonosztáz, Molnár János polgármester felvétele látható. (ZL)

Borsod-Abaúj-Zemplén megye könyvtártörténeti kronológiája. Összeáll.: Gerő Gyula és Prókai Margit. Miskolc: II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, 2021. 304 p.

A *Magyar könyvtártörténeti kronológia 996–2007* című kiadvány első három kötete egy-két mondatos krónikaként 16 ezernél több eseményt örökített meg a magyarországi könyvtárak történetéből. Gerő Gyula (1925–2022) több mint három és fél évtizeden át készítette hiánypótló és egyedülálló, mára nélkülözhetetlen adattárát, amelynek során a hazai könyvtári szakma szinte egésze segítette adatszolgáltatással és a tételek hitelesítésével. 2014-ben jelent meg a kronológia negyedik kötete a 2008–2010-es időszak eseményeinek számbavételével és az első három kötet kiegészítéseivel. E történeti kutatások szempontjából megkerülhetetlen országos kronológia vált a kiindulási alapjává a helyinek, amely a mai Borsod-Abaúj-Zemplén megye könyvtártörténetének időrendi feldolgozására törekedett. A most megjelent területi kronológia gyűjtőköre, szerkezeti felépítése az országoshoz hasonló. Megtalálhatók benne a könyvtárak alapításával, megszűnésével,

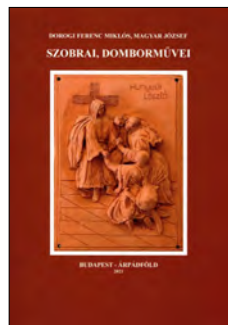
átalakulásával, felújításával, az épületek átadásával, a névváltozásokkal kapcsolatos időpontok, a változások tekintetében fontos személyi információk, kinevezések, kitüntetések, végül a halálozások életrajzi adatai is. A könyv két tartalmi egységből áll. Az első rész az országos kronológia eddigi négy kötetének 1525–2010 közötti, megyei vonatkozású kivonata, változtatások nélküli újraközlése. Az adattár második szerkezeti egysége *Borsod-Abaúj-Zemplén megye önkormányzati könyvtárainak kronológiája 2011–2020* címmel a kötet függelékében szerepel. Az időrendi kompozíció elkészítésében hangsúlyos szerepe volt a koronavírus-világjárványnak, ugyanis a pandémia és veszélyhelyzet miatt a könyvtárosok is otthoni távmunka végzésére kényszerültek. A kötetet név-, cím-, földrajzi név- és tárgymutató zárja, segítve ezzel annak használatát. A pontos összeállítás nem hiányozhat a könyves szakemberek és a könyvkultúra iránt érdeklődők könyvespolcairól sem. (ZL)

A Borsodi Tájháza Közleményei 45–46. *Edelény: Hadobás Pál Művelődési Központ, Könyvtár és Közérdekű Muzeális Kiállítóhely, 2022. 88 p.*

Edelény várossá nyilvánításának 35. évfordulója alkalmából szervezett várostörténeti konferencián (2021. szeptember 24.) elhangzott előadások

olvashatók a kötetben. Molnár Oszkár polgármester bevezetőjét követően Titkos Sándorné konferencia-megnyitójának szövege következik. Wolf Mária, a borsodi földvár jeles kutatója ismerteti az államalapítás kori központ történetét, régészeti feltárását. Gyulai Éva Edelény 17. századi történetéről villant fel részleteket, amikor azt még a Rákócziak birtokolták. Hevesi Attila Edelény és környéke természetföldrajzi viszonyait, kistáji besorolásait, földtanát, domborzatát, éghajlati adottságait, növényvilágát mutatja be, számos fotóval illusztrálva. Koleszár Krisztián a 17–18. századi szádvári uradalomról értekezik a tisztartó, Fekete István és az Eszterházy uraság levelezése kapcsán, valamint röviden szól a két (szádvári és edelényi) uradalom kapcsolatáról. Kelemen Erzsébet a „kies Bódva-völgy irodalmi színeit” villantja fel írásában a 19. századtól napjainkig, kitérve a térséggel összefüggésbe hozható vizuális költészetre. Hadobás Sándor egy világhírű német-osztrák geológus, Ferdinand von Hochstetter 1855. évi edelényi és környékbeli látogatásáról és ennek okáról értekezik. A Bódva völgye textilkultúrájáról, Laki-Lukács László textilgyűjteményéről és a hagyaték sorsáról Bodnár Mónika írása ad tájékoztatást. (BM)

Dorogi Ferenc Miklós, Magyar József szobrai, domborművei. *Budapest: Dorogi Ferenc Miklós, 2021. 183 p.*

Az elmúlt évben látott napvilágot Dorogi Ferenc Miklós és nyolcéves unokája, Magyar József terrakottaalkotásait megörökítő reprezentatív kötet, mely az alkotók munkáit hivatott megőrizni barátok, ismerősök, rokonok, érdeklődők számára. A könyvben 520 db – ebből 40 a Magyar József alkotása – kitűnő fotókkal illusztrált szobor és dombormű látható témánkénti csoportosításban. Van benne a hithez kapcsolódó szobrok, keresztúti domborművek, közismert magyar személyiségek, közöttük az Aranycsapat ábrázolása. *A keleti népek a honfoglalás előtt* című fejezetben láthatjuk többek között pamíri, turanídi, urali párok portréit. A karikatúráknak szentelt részben barátjának, Teszák Sándor karikatúragrafikus-művésznek állít emléket, akivel 2012-ben közös kiállításon mutatták be műveiket a budapesti Corvin Művelődési Ház – Erzsébetligeti Színházban. 72 darabban külön fejezetben mutatja be a matyó népviseletet, pl. egy matyó párt 1898-ból, a Matyó Madonnát és a Mezőkövesdhez kapcsolódó neves emberek portréit (pl. Takács István templomfestő-művészt, Csepela Lajos hősi halált halt plébánost, Lukács Gáspár tanárt, karmestert, a Matyó Múzeum egykori vezetőjét). Dorogi Ferenc hobbiként több mint 20 éve foglalkozik terrakottaalkotások készítésével és helytörténet-kutatással (főleg budapesti lakóhelye, Árpádföld történelmével, de mint mezőkövesdi származású, nem feledkezik meg szülővárosáról sem). Városunkban is több kiállításon láthattuk alkotásait, csakúgy, mint felesége Kriston Margit babáit. Jelenleg a *matyó körmenet* bemutatásán dolgozik. (CsCsI)

Dorogi Ferenc Miklós, Kriston Margit saját készítésű hímzései, saját készítésű matyó- és gyűjtött babái. *Budapest: Dorogi Ferenc Miklós, 2021.*

Dorogi Ferenc Miklós, Kriston Margit „tősgyökeres” mezőkövesdi édesanyja hatására szívta magába a matyó népművészetet. Már gyermekkorában megismerte a hímzés technikáját. Édesanyja csodálatos rajzai alapján maga is gyönyörű lakáskiegészítőket hímzett. Nyugdíjas éveit is aktívan tölti, a könyvben megörökített alkotásai is ezt bizonyítják. A könyv színes fotói hűen adják vissza a matyó hímzés eredeti színvilágát. Párnák, függönyök, táskák, terítők mellett egyházi lobogókat

és oltárterítőket is készített. De nemcsak a hímezeit ismerhetjük meg a könyvből, hanem másik hobbiját is: közel fél évszázada gyűjt népművészeti babákat. Egyik riportban így nyilatkozik erről: *Akármerre nyaraltunk vagy kirándultunk, azt tapasztaltuk, hogy minden más emléktárgynál jobban őrzi egy ország, egy táj vagy egy helyi nevezetesség emlékét egy hiteles baba, ezért igyekeztünk beszerezni egyet.* A külföldi babákat általában a lányától kapta, aki munkája révén sok országban megfordult. Így minden földrész 65 országából 350 babája van, ezek közül 50 darab a szülőföld népviseletét hivatott megőrizni, ezeket saját maga készítette. Ez tölti ki nyugdíjas éveit. Kiállításokon a matyó babákat igyekszik élőképből, „munkában” bemutatni. A matyó lakodalmi felvonulás már készen van. Jelenleg a Jézus Szíve búcsú hagyományos körmenetén dolgozik. A kötetben közel 500 színes fotó a babákat és a kiállításokat örökíti meg. (CsCsI)

Emberk – társadalmak – hagyományok. Tanulmányok a Barkóságról. Szerk.: Alabán Péter. Studia Barconum VI. Ózd: Alapítvány Szentsimon fejlesztésére, 2021. 263 p.

Egy konferencia- és tanulmánykötet-sorozat újabb kötetével gyarapodott. A sokszer-

zős tanulmánykötet további adalékokkal szolgál a Barkóság kultúrájának, történetének témaköréhez. Tiszteletet érdemlő teljesítmény ez, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy egy egykor szebb napokat látott, de napjainkban nagyon elhagyatott, sok problémával küszködő térségről van szó. Az a fiatal és agilis kutatógárda, amelyik élteti ezt a sort, és Ózd térségét választotta kutatási területének, igyekszik magához vonzani a térségben élő és onnan elszármazott professzionális és amatőr kutatókat, akik örömmel csatlakoznak a lelkes maghoz. Erről tanúskodik ez a kötet is, melyben olvashatunk egyebek mellett a barkó népnév eredetéről (Paládi-Kovács Attila), Bolyok faluról (Kovács-Veres Tamás Gergely), az Ózd környéki papság viszonyulásáról az 1848-as forradalmi eseményekhez (Tengely Adrienn), a velkenyei plébánia megalakulásáról (Gecse Annabella), a Rimamurány–Salgótarjáni Vasmű Rt. oktatáspolitikájáról (Nagy Péter), az Ózdhoz csatolt Szentsimon kultúrájáról (Kovács László, Kovács Béla, Rimaszékiné Kovács Klára), a mikófalvi passiójátékról (Császi Irén), a domaházi konyhákról (Nagyné Batári Zsuzsanna), a palóc étkezési szokásoknak az ózdi közétkeztetésben való megjelenéséről (Várkonyi-Nickel Réka), a rendszerváltás utáni változásokról (Bartha Eszter, Alabán Péter). A kötet végén bibliográfia, filmográfia, gyűjteményismertető és recenziók olvashatók. (BM)

Emléköl Dél-Borsodból. Összeáll.: Erőss Gábor. H. n.: Magánkiadás, 2020. 127 p.

A szerzőnek eddig két kötete jelent meg, melyben régi újságcikkek alapján a dél-borsodi régió mindennapjait tárja az olvasó elé. Jelen első kötetben a térség keleti felének 17 településéről – Ároktő, Emőd, Gelej, Hejőbába, Hejőkürt, Hejőpapi, Igrici, Mezőcsát, Mezőnagy Mihály, Nemesbikk, Oszlár, Tiszababolna, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszapalkonya, Tizzaszederkény és Tiszatarján – az 1870-es évektől az 1930-as évek végéig megjelenő cikkek tárházát gyűjtötte egy csokorba. Ezek az újságcikkek alapvetően bulvár jellegűek, s mint ilyenek, érdekes és tanulságos korrajzot tárnak az olvasó elé a vidék 19–20. század fordulóján élt emberek mindennapjairól. A cikkek egy része mindegyik jelentős történelmi-néprajzi értékkel is bír, hiszen találunk köztük érdekes leírásokat a valamikori betyárokról, kiderül, miért pusztult el Mezőcsát egy része a szabadságharc idején, de megtudhatjuk azt is, hogyan nyerte nevét a Kardos-szőlő, vagy miért örököltette meg Arany János Tiszakeszitet a Toldi szerelmében. A vidék természeti értékeit kedvelő olvasók különleges tájleírásokat is találnak a gazdag gyűjteményben. A kötetet a cikkeket illusztráló régi képeslapok teszik vonzóbbá. (CsCsI)

Emléköl Mezőkövesdről I. Összeáll.: Erőss Gábor. Mezőkövesd: Mezőkövesd Város Önkormányzata, 2022. 120 p.

A kötetet az 1839–1918 között megjelent újságcikkek közül válogatva állította össze a szerkesztő Mezőkövesd Város Önkormányzatának felkérésére. A tetszetős kivitelű, régi képeslapokkal és különleges egyedi díszítési elemekkel illusztrált, ízlésesen szerkesztett kiadvány nemcsak a szemet gyönyörködteti, de a válogatásból adódóan szórakoztató is. A cikkek nagy része az előző kötethez hasonlóan itt is bulvár jellegű, de történelmi hitelességgel tárja az olvasó elé a 19. és 20. század eleji matyó nép mindennapjait. Sok érdekességet olvashatunk a házassággal kapcsolatban, mely Jókai Mór: *Házasság asszonyért* című írásával kezdődik. Majd megtudhatjuk, hogyan nősítették meg a matyó legényt, mikor jelen sem volt, milyen ceremónia előzte meg a lánykérést, hogyan zajlott le egy lakodalom, milyen sorsa volt egy új asszonynak az anyós mellett. Azt tartották, hogy ha a férj „elnáspángolta” a feleségét, az biztos jele volt a szerelemnek. De megtudhatjuk azt is, mi köze volt Blaha Lujzának a matyó lakodalomhoz. Persze kidomborodik az is a kötetből, hogy mennyire

voltak hevesek a férfiak, mi volt az a matyó virtus. A verekedés gyakori volt a tizedek legényei között, többnyire a lányok miatt. Ha pedig más faluból jövő fiú tűnt fel a színen, az sem úszta meg szárazon, persze csak *botval!* El is terjedt: *Mihent matyaó, mingya' nem jaó.* Megtudhatjuk továbbá, hogy Izabella főherceg asszony hogyan alapította meg 1912-ben a Matyó Háziiipari Szövetkezetet Mezőkövesden, hogyan lett népszerű az egész világon a gyönyörű matyó hímzés, a francia bonbonier miért volt olyan kapós, mit küldött József főherceg Gáspár (Kígyó) Györgyné született Molnár Annának, és mikor „járt” Mezőkövesden Magyar Korona. A cikkekből az is kiderül, hogy a pápának készült matyó öltözéknek mi lett a sorsa, mit kértek a fronton harcoló katonák a kövesdi néptől, milyen volt a harctéren az élet, hogyan fogadta a nép a gimnázium építését, a kivándorlást és a summásságot. Olvashatunk tolvajokról, kísértetekről, öngyilkosságokról, szerencsétlenségekről, csalókról, szélhámosokról, lóköttő cigányokról, betörésekről, felhőszakadásról, annak következményeiről és a nádas házak legnagyobb félelméről, a tüzekről. A felsorolt ízelítő mellett még sok érdekes dolgot tudhatunk meg Matyóföld népéről ebben az első kötetben. Az 1918 utáni események a II. kötetben fognak napvilágot látni. (CsCsI)

Fehér József: Mezők üde lelke. Sátoraljújhely: A Magyar Nyelv Múzeumaért Alapítvány, 2022. 440 p.

Először foglalta kötetbe a kiadó szervezet A Magyar Nyelv Múzeuma egyik alapítójának, Fehér József irodalomtörténésznek életművét, szakmai és publikációs tevékenységét. A szerző 1985-től a sátoraljújhelyi Kazinczy Ferenc Múzeum alapító igazgatója, 2014-ig az intézmény vezetője, a Kazinczy Ferenc Társaság alapító tagja, később elnöke. Négyévtizedes, sokoldalú tevékenysége során rendszeresen foglalkozott a magyar nyelvvel, irodalommal és művelődéstörténettel: a magyar kultúrával. Maga Fehér József vallja, hogy a vidéki múzeumigazgató munkája egy házi orvoséhoz hasonlítható, hiszen több tudományterületet kell ismernie. 1982 óta számtalan tudományos publikációt készített, amelyekből a Kazinczy Ferenc Társaság tiszteletbeli elnökének 70. születésnapjára most megjelent ünnepi könyv 87 válogatott írást közöl. A szerteágazó érdeklődés

és munkásság alatt keletkezett, témájukat tekintve sokféle közlemény rovatokba rendezetten, két önálló fejezetben (*Legendáriumom, Múzeumi mezőkön*) olvashatók. A kiadványt a muzeológus 1982–2021 között megjelent írásainak, valamint kötet- és sorozatszerkesztéseinek bibliográfiája zárja. A kötet kiadását a Nemzeti Kulturális Alap és a Kazinczy Ferenc Társaság támogatta. (ZL)

Dr. Fehérné Tamás Judit: A nemzet tanító nénije. Kisebbségéért – Pro Minoritate Alapítvány, Méry Ratio Kiadó, 2020. 251 p.

Miután a magyar parlament 2010-ben elfogadta a kettős állampolgárságról szóló törvényt, a határon túli magyarok anélkül kaphatnak magyar állampolgárságot, hogy Magyarországon éljenek. Sok, az anyaország határain kívül élő magyar élt ezzel a jogával, hogy ily módon is erősítse kötődését az anyanemzethez. A szomszédos országok más-más módon reagáltak a helyzetre; a szlovák kormány úgy, hogy megfosztotta szlovák állampolgárságuktól azokat, akikről kiderült, hogy kérték a magyar állampolgárságot is. Ezek után kevesen voltak, akik nyíltan felvállalták kettős állampolgárságukat. Ezen kevesek egyike volt a csaknem százszázéves Tamás Aladárné Szűcs Ilona, akinek neve ekkor széles körben ismertté vált. Szűcs Ilona 1912-ben született a Gömör-Kishont vármegyei Várgedén. Pozsonyban szerzett tanítói oklevelet, majd Nagybalogon tanított. Törekény nő léte férfiakat megszegyenítő erővel, hittel és akarattal rendelkezett. Az ő életútjáról és helytállásáról szól ez a könyv, az őt mindig támogató Judit lánya által megírva. (BM)

P. Fischl Klára – Tobias L. Kienlin – Pusztai Tamás: A rend nyomában. 4000 éves települések a Bükkalján és a Borsodi-síkság területén. Budapest: Martin Opitz Kiadó, 2022. 127 p.

A kötet több mint húsz dél-borsodi, 4000 éves település történetébe vezet be. Az olvasó választ kaphat arra, hogyan dolgozik, milyen forrásokat használ a 21. század régésze. Megtudhatjuk azt is, hogy a különböző kutatási módszerekkel kapott adatok egymásra vetítésével hogyan erednek a bronzkori Rend nyomába, amely a vizsgált időszakban a Dél-borsodi-síkság és a Bükk-hegyláb zónájában, az egyes emberi közösségek által létrehozott települések egyéni vonásaiban érhető tetten. A BORBAS-projekt 2012 óta folyik a Miskolci Egyetem, a Herman Ottó Múzeum és a Kölni

Egyetem közös munkájaként. Célja a dél-borsodi és a Bükk-hegylábi régió bronzkori települési belső struktúrájának feltérképezése, az egyes települési részek funkciójának meghatározása, a települések térbeli struktúráját létrehozó szokások azonosítása. Vizsgálja a települések térbeli elhelyezkedését, egymáshoz és a tájhoz való kapcsolatukat, a tájhasználatot, az őket összekötő utak rendszerét. Végül a kutatócsoport a vizsgált mikrorégióban szerzett ismereteit szeretné a bronzkori Kárpát-medencéről megismert általános tudásanyagba is beilleszteni. A megjelent könyv betekintést enged abba, hogyan éltek a négyezer évvel ezelőtt itt lakó közösségek, és milyen nyomot hagytak hátra maguk után. A kötet a nemzetközi projekt eredményeinek első magyar nyelvű bemutatása, ugyanis az elvégzett munkáról az első összefoglalás 2018-ban Németországban, angol nyelven jelent meg. A kiadvány szerzői a BORBAS-projekt vezetői. A kutatás egyes speciális szakterületeit a kutatócsoport további tagjai ismeretik a műben. (ZL)

Jósvafői Helytörténeti Füzetek 46. Szerk.: Szmorad Ferenc és tsai. Jósvafő: Jósvafőért Alapítvány, 2021. 110 p.

Mély tiszteletet parancsoló tény, hogy egy olyan kis település, mint Jósvafő évről évre képes megjelentetni egy(-két) kiadványt saját múltjáról. Az

immár 28. évfolyamába lépett sorozat legújabb számában 21 írás, tanulmány, visszaemlékezés olvasható. Ezek egy része a 18–19. századba kalauzolja az olvasót, részben a még emlékezettel is utolérhető 20. századi eseményeket rögzíti. Önként vállalt krónikás szerepet is betöltve hírt ad a kiadvány az elmúlt esztendő fontosabb helyi eseményeiről is. A kiadványt megjelentető civil szervezet ily módon kíván hozzájárulni a karsztvidékhez való ragaszkodás erősödéséhez. (BM)

Kapusi Krisztián: Milánó illatok. Olasz tárgyú esszék és tanulmányok. Átjáró könyvek 2. Miskolc: Észak-Keleti Átjáró Egyesület, 2020. 115 p.

Miskolc város olaszországi vonatkozásait még senki sem vizsgálta korábban. A szerző muzeológus-levéltárost a váro-

si emberek sorsa foglalkoztatja. Mostani kötetében a két földrajzi helyszín közötti szoros összefüggéseket keresi. A korábban már publikált írások újraközlésén túl a most megjelent tanulmányokból feltérképezhetjük sok más mellett Herman Ottó itáliai

tartózkodásainak emlékeit, Ferenczi Sándor életének olaszországi epizódjait vagy Nápoly és Miskolc, valamint Diósgyőr nemzetközi kapcsolatrendszerét. A kötet hátsó borítójára Bán András nyugalmazott egyetemi oktató írt ajánlót. A könyvben felhasznált képek többségében a Herman Ottó Múzeum Helytörténeti Dokumentációs Gyűjteményéből származnak. (ZL)

Képeslapok a Palotából. 90 éves időutazás Lillafüreden és a Palotaszállóban. Szerk.: Balogh Attila és Darázs Richárd. Miskolc: Észak-Keleti Átjáró Egyesület, 2020. 151 p.

A Palotaszálló és Lillafüred 75 évét Dobrossy István gazdag illusztrációkkal, archív fotókkal illusztrált képeskönyve mutatta be. A mostani kiadvány egyfajta kiegészítése és nem folytatása a 2005-ben kiadott albumnak, hiszen a kronologikusan szerkesztett helytörténeti munka után ezúttal egy sokféle megközelítésből és különböző időszakokból mozaik-szerűen felépülő kötet készült el sokak munkájaként. A könyv a jubileumi köszöntön túl tizenhat olyan izgalmas, érdekes, új történetet tartalmaz, amelyek kevesek által ismertek, és ezért kevésbé élnek a köztudatban. A kötetből megtudhatjuk, milyen filmeket forgattak Lillafüreden, hogyan zajlott itt 1939-ben a Nemzeti Filmhét és 1933-ban az Írók Gazdasági Egyesületének seregszemléje. Kiderül az is, milyen sportolási lehetőségeket biztosított a Hámori-tó, és milyen bejegyzéseket is őrzött meg a szálló vendégkönyve. Önálló fejezet foglalkozik azzal, hogyan végzett itt egyik áldozatával a perecesi sorozatgyilkos. Külön írásban kapunk választ arra, mi Rodolfo lillafüredi kártyatrükkje, és hogyan nyaralt itt családjával. Pogonyi Júlia naplójának részletei felidézik a lillafüredi táj dicsérete mellett a háború poklát is. A jubileumi kiadvány Havasi István képeslapgyűjteményének felhasználásával készült. A kötetet a Palotaszálló vendégein és a turistákon kívül a 90 éves időutazásra felkészült, múlt emlékei iránt érdeklődők is haszonnal forgathatják. (ZL)

Kiss Tanne István: Az öröm hült helye. Játsszótérmaradványok Miskolcon. Átjáró könyvek 3. Miskolc: Észak-Keleti Átjáró Egyesület, 2021. 99 p.

Az Észak-Keleti Átjáró Egyesület tagjai már több mint egy évtizede figyelik a városkép változásait. Kiss Tanne István a Herman Ottó Múzeum fotósaként vonult nyug-

állományba. Önálló kiállításai, korábbi kötetei az épített környezet változásaira koncentráltak. Mostani könyvében a miskolci városrészek kiürült játszótereit, játszóterés utcaképeit, közterületeit dokumentálta 2010 és 2021 között készült, színes fényképfelvételével. Azokat a játszótereket mutatja be a kötet, amelyek a Kádár-korszakban születtek, betonból, korlátokból, láncokból építették őket. Még ugyan megvannak, de nem tudni, meddig. Ezeknek a játszótereknek már alig van funkciójuk, jelentősen amortizálódtak, az újak és modernnek mellett talán már nem is igazán használják őket, de korábbi generációk gyermekkorának fontos helyszínei voltak. Ezért is érezte szükségét a fotográfus megörökíteni objektívjével őket jelen – megette az idő vasfoga – állapotukban az Avastól a Vologda városrészig, mielőtt végleg eltűnnének. A kiadványhoz Bán András nyugalmazott egyetemi oktató írt előszót. A melléklet első tanulmányából arra is választ kapunk, hogyan vált korunkra ingerszegény környezetté a lakótelepi játszótér. A második írás a kama, a diósgyőr-vasgyári eredetű erszénylabdajáték történetét ismerteti, amely 2016-tól lett miskolci ciklum, azaz a Miskolci Települési Értéktár része. (ZL)

Klitsie-Szabad Boglárka – Varga Norbert: Hét esztendő, hét szempillantás. Csipkés Vilmos és más arlói mesemondók meséi. Budapest: Hagyományok Háza, 2022. 359 p.

Miközben mindenki a hagyományos népi kultúra eltűnéséről beszél, joggal hihetnénk,

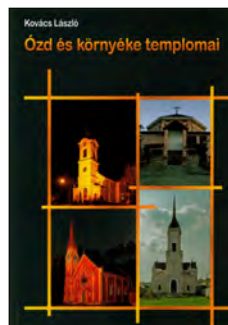
hogy a 21. században már nem léteznek olyan személyiségek, akiket érdemes ezzel a kérdéssel felkeresni. A kötet szerzői, akik többéves gyűjtőmunka eredményeként tették le az asztalra ezt a kötetet, cáfolják ezt a feltevést. Az Ózdhoz közeli Arló településen, a barkó vidéken találtak rá Csipkés Vilmos cigány mesemondóra, akinek repertoárja elrepíti a hallgatókat, olvasókat a tündérek világába és más mesebeli tájakra. Ezek a történetek olykor szívfa-csaróan szomorúságok, máskor megnevettetik a közönséget; van, amikor a tanulságos végkifejlet a ma embere számára is erkölcsi iránymutató. S hogy mi-ből táplálkozott Csipkés Vilmos mesekultúrája, az kiderül, ha kézbe vesszük a kötetet, melyben számos további arlói mesemondóval is találkozunk. A kötet alapos bevezető tanulmányait (szám szerint tíz tanulmányt) követően Csontos Vilmos és más arlói mesemondók meséi olvashatók. Ezt követi a függelék a mesékhez készített jegyzetekkel, szójegyzékkel és a hivatkozott szakirodalom jegyzékével. A kötet újszerűségéért értékelhető, hogy két DVD-lemez is tartozik hozzá, és a QR-kód beolva-

sását követően további felvételek is elérhetők az érdeklődők számára. Külön figyelmet érdemel, hogy Bodgál Ferenc és Kiss Gabriella 1959–1960-as gyűjtéseit is felhasználták a szerzők, valamint a recens fotók mellett Bodgál Ferenc archív fotói is helyet kaptak az illusztrációk között. (BM)

Kmeth Jolán: Haza vágyom csendes kis falumba. Borsodgeszti kézimunkák és népszokások. A Szent Korona öröksége XXXVII. Budapest: Romanika Kiadó, 2022. 128 p.

A szerző 2010 óta él Borsodgeszten. 2011-ben kiállítást rendezett a kalotaszegi és a székellyföldi bútór- és templomfestési hagyományok ihlette kézműves munkáiból. Ekkor fogalmazódott meg a helyi asszonyok körében, hogy ők is szeretnék bemutatni, megismertetni kézimunkáikat másokkal. Kmeth Jolán a kiállításra készülve összegyűjtötte és lejegyezte a régi történeteket, helyi népszokásokat. Sőt a kézimunkákat felhasználásuk és az alkalmazott kézimunka-technikák szerint külön csoportosította, az értelmezést több helyen számos színes fotóval segítette és szemléltette. 2013 augusztusában így rendezte meg 42 kiállító munkáiból a *Borsodgeszti asszonyok kézimunkái* című kiállítást. Mindezek felhasználásával és eredményeként jelent meg ez a kötet, amelynek kéziratát 2021-ben a Magyar Néprajzi Társaság IX–X. Tradíció Néprajzi Gyűjtőpályázatának zsűrije kiválóra minősítette, és a Néprajzi Múzeum Etnológia Archívumában elhelyezte. (ZL)

Kovács László: Ózd és környéke templomai. H. n. [Ózd]: Kovács László, 2020. 112 p.

A szerző Ózd környékének önkéntes honismereti kutatója, rendszeres résztvevője a Lajos Árpád Honismereti Kör által meghirdetett és a megyei, Istvánffy Gyula honismereti gyűjtőpályázatnak. Pályamunkáit igyekszik nyomatásban is közzétenni, ez már a második könyve. Jelen kiadványban 13 ózdi és 11 Ózd környéki templom leírását olvashatjuk. A templomok bemutatását megelőzi egy rövid településtörténeti leírás. A templomok száma hűen tükrözi a térség lakosságának felekezeti megoszlását: 17 római katolikus, 1 görögkatolikus, 3 református, 2 evangélikus és 1 pünkösdistá templomot ismerhetünk meg a kiadványból. A templomok mellett említés szintjén kitér az ott fellelhető kápolnákra és Lourdes-i barlangokra is. Írását bőséges, saját fotókkal illusztrálja. (BM)

„Köszönet a múltért, hogy van jelenünk!” 60 éves a Tokaji Múzeum. Szerk.: Nagyné Bősze Katalin. Konferenciakötet a Tokajban 2022. 04. 22-én elhangzott előadások anyagából. Tokaji Múzeum kiadványai 2. Tokaj: Tokaji Múzeum Világörökségi Bormúzeum, 2022. 88 p.

A kiadvány a Tokaji Múzeum hat évtizedes fennállásának és működésének jubileuma alkalmából látott napvilágot, és a Tokaji Múzeum Világörökségi Bormúzeumában 2022. április 22-én megrendezett konferencián elhangzott tíz előadás szövege és színes képi anyaga kapott helyet benne. A konferencia és a kötet a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával valósult meg. Az összeállításból megismerhetjük az intézmény alapításától napjainkig eltelt időszakot, egykori múzeumvezetők itt kifejtett munkásságát, a múzeum honismereti tevékenységét és tudományszervező szerepét, Béres Béla (1912–1997) római katolikus pap és műgyűjtő életpályáját, a Világörökségi Bormúzeum alapításának körülményeit az akkor hivatalban lévő polgármester, Májer János visszaemlékezéséből. De a konferenciakötet a 17. századi Tokajra vonatkozó kiváltságleveleket, valamint a sátoraljaiújhelyi Kazinczy Ferenc Múzeumban őrzött tokaji fotóanyagokat és az aradi Alexandru D. Xenopol Megyei Könyvtárban található tokaji épületek kamarai tervrajzait is tartalmazza. (ZL)

Krizsa János Néprajzi Társaság Évkönyve 29. Újabb tanulmányok a romániai magyar néprajzkutatókról. Szerk.: Keszeg Vilmos – Szakál Anna. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság, 2021. 344 p.

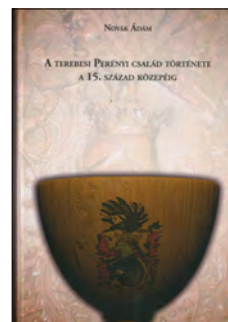
A kiadvány címéből ítélve annak semmi köze térségünkhöz, ám egyik tanulmánya kapcsán mégis felkeltetheti a helybéli honismerők érdeklődését is. Az említett tanulmány szerzője Marjalaki Kiss Lajos egykori abrudbányai polgári iskolai tanár munkásságáról, az *Abrudbánya és Vidéke* című lapban és másutt kifejtett publikációs tevékenységéről, valamint 1918-as meneküléséről és Miskolcra való érkezésének körülményeiről értekeznek, s közzéteszi a Herman Ottó Múzeumban fellelhető Marjalaki-hagyaték listáját (BM)

Miért éppen az Avasz? Szerk.: Darázs Richárd. Avasi Értéktár XV. Miskolc: Avasi Borút Egyesület, 2021. 39 p.

Miért éppen az Avasz? II. Szerk.: Darázs Richárd. Avasi Értéktár XVI. Miskolc: Avasi Borút Egyesület, 2022. 39 p.

A helytörténeti kiadványsorozat 2015 óta jelenik meg és foglalkozik Miskolc ikonikus városrészével, a történelmi Avassal. A sorozat mostani részeiből felfedezhetjük egy Avasra tervezett régészeti látogatóközpont tervezetét, a városrész morfológiáját és városszerkezeti integrálását, a pincesorra készített SWOT-elemzést, de megtekinthetjük a Mélyvölgy és Nagyavas pincesorainak homlokzatáról eredeti méretarányban készített fotómontázs-felvételeket is. Külön közlemény keresi a választ arra a kérdésre, hová tűnt az Avasz régmúlt dicsősége. Mindkét füzetben több írás fordít figyelmet a terület turisztikai fejlesztéséhez szükséges javaslatokra. Miskolc város főépítészenek és főmérnökének víziói mellett az Avasi kilátóban 2004 és 2006 között működő dzsesszpresszóval és tulajdonosával, valamint a *Bacchus búja*, a *Luca vers* és a *Pinceköszöntő* című versekkel is megismerkedhetünk. A füzetek megjelenését az Agrárminisztérium, Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Hungarikum Bizottság, az Avasi Borút Egyesület, az Észak-Keleti Átjáró Egyesület és a Nemzeti Együttműködési Alap támogatta. (ZL)

Novák Ádám: A terebesi Perényi család története a 15. század közepéig. Debrecen: Debreceni Egyetem Felsőoktatási Intézményi Kiválóság „Magyarország a középkori Európában” Kutatócsoport és Printart-Press Kft., 2020. 289 p.

Az egykor a Perényiek által bírt füzéri uradalomhoz tartozó Mikóházáról származó Novák Ádám 2018-ban a terebesi Perényiek-ről írott értekezésével szerezte meg doktori fokozatát, ez a dolgozat képezi jelen munkának az alapját. A kötet sokrétű; pecsétani, numizmatikai, archontológiai, prozopográfiai és művészettörténeti, valamint régészeti kutatásokra is épül. A kötetből kiderül, miként kölcsönözött Perényi János magának a királynénak is, hogyan kerül az angol király jelvénye egy terebesi sírkőre, miként kerül több magyar címer egy 15. századi konstanzi címertekercsre, hogy kerülhetett a diósgyőri pálos

kolostorba Perényi-címeres padlótegla, és mit szállított Bártfa városa Moszkvába. A szerző áttekintést ad a família kegyes alapítványairól, válásos életéről, Perényi János életén keresztül pedig a tárnokmesteri hivatal működését is feltárja. Bemutatja a Zsigmond-kor báróinak életét a párizsi, velencei és sienai vendégeskedéstől a lengyel követségen át Zsigmond római koronázásáig és egy szentföldi zarándoklatig. A nagypolitika mellett nem feledkezik meg arról sem, hogyan működik egy uradalom: betekintést nyújt a birtokpererekbe, határjárásokba, hatalmaskodásokba. Több idősíkban ismerteti a család birtokait. A szerző a Debreceni Egyetem „Lendület” Magyarország a középkori Európában kutatócsoportjának tudományos munkatársa, a Déri Múzeum muzeológusa. A kötetben saját, többéves kassai, eperjesi, bécsi, lőcsei és varsói levéltári kutatásainak eredményeit teszi közzé, és ismeretlen hungarikákat is közöl Freiburgtól Ljubljanáig. (ZL)

Pácín. Fejezetek a község múltjából. Szerk.: Viga Gyula. Pácín: Pácín Község Önkormányzata, 2020. 424 p.

Többéves kutatómunka eredményeként született meg ez a kötet, mely a Bodroghöz egyik újabb településének gazdag adattára (a megelőző években,

évtizedekben Kisgéres, Nagytárkány és Cigánd településekről jelent meg Viga Gyula szerkesztésében hasonló tanulmánykötet). Jelen kötetben olvashatunk a település történeti tájhasználatáról (Frisnyák Sándor), az egykori birtokos nemes családokról (Szabó András), azon belül is részletesebben a 'Sennyey család históriájáról (Siska József), arról, milyen befolyással bírtak a 'Sennyeyek a falu népének életére (Bodnár Mónika), a falu 20. századi társadalmi kapcsolatrendszeréről és házassági köréről (Örsi Julianna), Pácín gazdasági kapcsolatrendszeréről (Molnár Csenge), 20. századi történetéről (Hajdú Ildikó), hagyományos és változó táplálkozási kultúrájáról (Knézy Judit), a szokáshagyományról és annak változásairól (Sz. Tóth Judit), táncagyományairól (Darmos István), a pácini hiedelmekről (Sz. Tóth Judit), virágkultúrájáról (Nagy Réka Anna) és a helyiek nyelvjárásáról (Balázs Géza). A kemény borítóval ellátott, tetszetős megjelenésű könyv a szerkesztő utószava szerint elsősorban a páciniak emlékezetének, identitásának megőrzését és erősítését szolgálja, de bizonyára nem tévedünk, amikor azt állítjuk, hogy a térség iránt érdeklődők körében és szakmai körökben is figyelemre tarthat számot. (BM)

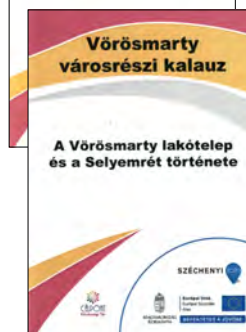

Reiman Zoltán: Különleges történetek Miskolc múltjából. Miskolc: Miskolci Tükörkép Közéleti Egyesület, 2021. 146 p.

Hús érdekes és izgalmas, Miskolc gazdag történelmi múltjához köthető történetet tartalmaz a kötet. A lokálpatrióta negyedik könyvéből megismerhetjük Vásárhelyi István életútját, Borod Rózsáját, Vidats János párbajhóst, a tetemvári csodát, a pipisdombi „téglaesőt”, a Herman Ottó és Gyulai Pál közötti vadgalambpört, Farkas Bálint hazatérését, Zalán Endre vérbíró, a diósgyőri boszorkányok híres perét, a temetőben tartott esküvő régi zsidó népszokását, Csorba György munkásságát, Budai József életrajzát, a hejőcsabai Zsebesakadémia, Horváth Lajos életét, Rác György végrendeletét, a repülés úttörőjeként számon tartott diósgyőri esztergályostanoncot, lillafüredi buszbaleseteket, az angol trónörökös magyar huszárjait, Ruttkai Éva és Latinovits Zoltán szerelmét, Csizmadia Sándor miskolci épületekről készített makettjeit és azok rövid történetét. A kiadványt a szerzőn kívül Csöbör Katalin országgyűlési képviselő és Veres Pál Miskolc város polgármestere ajánlja a régi történetek iránt fogékony érdeklődők figyelmébe. (ZL)

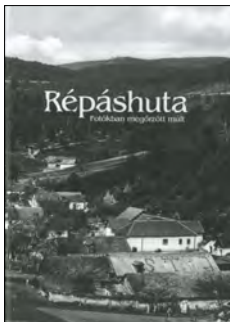
Reiman Zoltán: Vörösmarty városrészi kalauz. Hírességek és nevezetességek. Miskolc: Miskolc Város Közoktatásáért Közalapítvány, 2021. 19 p.

Reiman Zoltán: Vörösmarty városrészi kalauz. A Vörösmarty lakótelep és a Selyemrét története. Miskolc: Miskolc Város Közoktatásáért Közalapítvány, 2021. 18 p.

A Vörösmarty-lakótelep helyén a Gordonnak nevezett városrész állt, amelynek mesterségnevekkel megjelölt kis utcáiban, gyakran földszintes házakban 3600 ember élt. Az itt található házakat bontották le a Corvin utca – Mindszenti római katolikus temető – Király utca – Arany János utca (illetőleg a Széchenyi utca páros oldalának telekvégéig, az egykor itt folyó Szinva, illetve a Pece és Szinva összefolyása jelentette) határáig. A lakótelepet a Király utca osztja keleti és nyugati részre. A keleti részt Szinva–Népkert lakótelepnek, a nyugati részt Belvárosi lakótelepnek nevezték építésztervezői. A Miskolc Város Közoktatásáért Közalapítvány fenntartásában működő Célpont Közösségi Tér 2018-ban a *Vörösmarty Város-Rész-Vétel* című pályázat keretében tűzte ki célul, hogy közösségépítő programokkal segítse

elő az itt élők identitásának növelését, városrészhez való kötődését. A közös értékek felkutatására való törekvés két helytörténeti kiadvánnyal zárult. Ezekből felfedezhetjük a Vörösmarty-városrészen kívül a Selyemrét történetét, nevezetességeit, látványosságait, építészeti és természeti értékeit és az ide kötődő elődök legendáit, elfeledett történeteit. Mindkét füzet olvasmányos írások segítségével kalauzolja el olvasóit a városrészek egyediségébe és gazdagságába, garancia erre a *Szemlények Miskolc város történelméből* helytörténeti blog szerkesztője. (ZL)

Répáshuta. Fotókban megőrzött múlt. Szerk.: Novákné Mlakár Zsófia. *Répáshuta: „Az egészséges Életmódot, az Ifjúságért, Répáshutáért” Köz-alapítvány, 2020. 112 p.*

A Bükk hegység déli lankáin található Répáshuta leginkább erdőgazdálkodásra, legeltetésre alkalmas területére a 18. század második felétől a korábban Hutabércen és Kőhután dolgozó morvaországi munkások települtek. Megélhetésüket a fakitermelés, mészégetés és szénéégetés biztosította, de fa- és mészfuvarozást is vállaltak a módosabb, igavonó állatokkal rendelkező fuvarosok. Az 1950-es évektől alapvetően megváltoztak a munkakörülmények, de az itt élők megélhetésének fontos alapját a fakitermelés mellett továbbra is az egyéb erdei iparágak jelentették egészen az 1980-as évek végéig. A *Répáshuta: egy szlovák falu a Bükkben* című, 1984-es múzeumi kiadvány megjelenése óta eltelt négy évtizedben nagy változások zajlottak le a település életében. 2014-ben a falu önkormányzata elhatározta, hogy a Herman Ottó Múzeum szakmai segítségével egy fotókiállítással szeretné segíteni a Répáshután egykor működő hagyományos erdei mesterségek és az ezt művelő lakosok emlékezetének megőrzését, hagyományaik átadását a fiatalabb generációk számára, valamint megismertetését a településre látogatókkal. A kezdeményezést támogató történész 2015 első négy hónapjában felhívást tett közzé a falu mesterségeit, mindennapi életét és a település arculatát bemutató fényképek összegyűjtésére. A felhívásra érkezett közel 1000 fotót a helyi önkéntes csoport tagjai digitalizálták, majd megtörtént a felvételek adatainak leírása és a rajtuk szereplő személyek, események, helyek azonosítása is. Ezt követően állt össze és nyitották meg 2015-ben a *Hagyományos erdei mesterségek képekben* című kiállítást a településen. A 2016-ban folytatódó gyűjtésnek köszönhetően, a faluban működő civil szervezet támogatásával újabb tablókkel bővült tovább a tárlat, amely napjainkban is látogatható. Az állandó kiállításon szereplő képek csak töredékét jelentik az egész gyűjteménynek. A most megjelent kötet alapját a tárlaton látható fotók képezik. A látványos album válogatva mutatja be a répáshutaiak

számára fontosnak tartott személyekkel, helyekkel, itt művelt tevékenységekkel kapcsolatosan összegyűjtött privát fotográfiákat. A kötet történeti értéke és haszna vitathatatlan. A borítón szereplő látkép kivételével a mű 223 db, javarészt az 1950-es és 1980-as évek között készült, kizárólag fekete-fehér fényképet tartalmaz. Közreadásuk tematikus csoportosításban (*Falukép, Répáshutaiak és a Bükk, Erdei munkák, Mészégetés, Szénéégetés, A falu mindennapi élete, Átható életkedv, Ünnepi pillanatok, Katonaképek, Tekintetük kísér..., Portrék*), 10 fejezetben történt. A könyv előszavát Viga Gyula néprajzkutató, az *Egy fotógyűjtés margójára* tanulmányt a kötetet szerkesztő Novákné Mlakár Zsófia történész-muzeológus írta. A reprezentatív fotóalbum Répáshuta múltját, hagyományait, identitását szemlélteti, őrzi és örökíti tovább. (ZL)

Rožňava a Miskovec – priemyselné dedičstvo. Rozsnyó és Miskolc – ipari örökség. [Rozsnyó]: OZ Medza, [2020], 96 p.

A kötet Szlovákia és Magyarország együttműködésével és az Európai Unió támogatásával megvalósult Interreg pályázati projekt eredményeként született meg. Közreműködő szervezet a szlovák fél részéről a Rozsnyói Bányászati Múzeumhoz köthető OZ Medza, a magyar fél részéről a miskolci Észak-Keleti Átjáró Egyesület volt. A kötet a közreműködők és a projekt bemutatását követően Rozsnyóval és Miskolccal foglalkozó tanulmányokat tartalmaz, melyekben a szerzők – Balogh Attila, Bereczki Zoltán, Darázs Richard, Horváth Pavol, Kapusi Krisztián, Kolesárová Gabriela, Lackanič Pavol – felvillantják a két város ipari múltját, az ipari munkásság szabadidős tevékenységét, a munkáskolóniák életét, miközben igyekeznek párhuzamot vonni a két város életére, kultúrájára vonatkozóan. A tanulmányok szövege szlovák és magyar nyelven is olvasható. A kötetet számos archív fotó illusztrálja, a képaláírások is kétnyelvűek. (BM)

Selmezi Kovács Attila: A sokarcú népi gazdálkodás. Budapest: Honismereti Szövetség, 2021. 208 p.

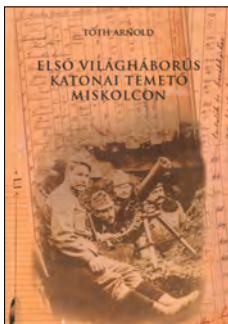
A szerző mintegy hatvan éve foglalkozik a paraszti gazdálkodás kutatásával. Jelen tanulmánykötet a témában korábban már megjelent írásainak ismételt közzététele. A tanulmánykötet három fejezete, a lapok terjedelmét tekintve mintegy fele érinti térségünket. Az ónodi tanulmány eredeti megjelenési helye *Ónod monográfiája*, Szendrő

város paraszti gazdálkodásáról szóló írásé *Szendrő monográfiája* volt. A nyomtatás termelékenységéről szóló tanulmány az Agrártörténeti Szemlében látott napvilágot 1971-ben. A tanulmánykötet egyúttal tisztelgés a szerző részéről két tanítómestere, a néprajztudomány két kiemelkedő személyisége, Balassa Iván és Gunda Béla emléke előtt, akik pályáján elindították, és a téma iránti fogékonyságát élesztgették. (BM)

Tanulmányok a magyarországi bolgár, görög, lengyel, örmény és ruszin nemzetiségek néprajzából. II kötet. Szerk.: Székely András Bertalan. Magyar Néprajzi Társaság, Budapest, 2021. 185 p.

A címben felsorolt magyarországi nemzetiségekkel foglalkozó néprajzi, történeti, politikai földrajzi és művelődéstörténeti tanulmányoknak teret adó kötet kilenc tanulmányt foglal magába. Ezek közül három görög, kettő-kettő lengyel és örmény, egy-egy pedig bolgár és ruszin vonatkozású. Térségünk ez utóbbi révén érintett; a szerző egy elnéptelenedő, de újjászületni kívánó, egykori görögkatolikus ruszin települést, Tornabarakonyt, annak változó világát mutatja be, s a címdoldalon is a falu fotója látható. Minden tanulmány végén az adott nemzetiség nyelvére lefordítva is olvasható a szöveg, a kötet legvégén pedig angol nyelvű összefoglalók vannak. (BM)

Tóth Arnold: Első világháborús katonai temető Miskolcon. A tetemvári hősi kistemető nyilvántartása. Forráskiadás. Miskolc: Háromkő Egyesület, 2021. 127 p.

A miskolci Hősök kis temetője a Tetemvár városrész temetődombján, a református Deszkatemetőtől és a Hősök temetőjétől néhány száz méterre, északnyugatra található. A sírokban az Osztrák–Magyar Monarchia soknemzetiségű hadseregének katonái nyugszanak, akiket 1914 ősztől 1915 kora tavaszáig a galíciai frontról sebesülten vagy fertőző betegen a miskolci barakk-kórházba szállítottak, és itt vesztették életüket. Melléjük számos polgári egyént is temettek, a kórház egészségügyi és ellátó személyzetének tagjait, akik ápolóként vagy más szolgálat közben kaptak el halálos kimenetelű fertőző betegségeket. A temető, a hazájukért hősi halált halt honvédek emlékhelye több évtizeden át a feledés homályába merült, erdő és gaz nőtte be a sírokat. 1991-ben a miskolci cserké-

szek kezdtek el a sírkövek felkutatását, az elburjánzott növényzet eltakarítását, a temető rendbetételét. 2017-ben Miskolc városa és a Honvédelmi Minisztérium közös pályázat keretében, állami támogatásból, nagyszabású temetőfelújítást hajtott végre a város első világháborús temetőiben, amelynek eredményeként a katonai sírkertek méltóképpen megújultak. A Hősök kis temetőjének rövid története képezi a kiadvány bevezető közleményét. A kötet forrásközlése négy forrás felhasználásával, összevetésével készült el. A kiindulópontot a cserkészek 2016-ig helyszínen rögzített sírkőadatai adták. A második forrást az a 630 személy adatait tartalmazó, sokáig elveszettnek hitt temetőkönyvi nyilvántartás jelentette, amely Dobrossy István (1946–2015) történész, levéltár-igazgató hagyatékából 2017-ben került elő. A harmadik forrás a Hősök temetőjének kataszteri térképe volt, amelyen a sírok számozás szerinti elhelyezkedése látható a temetőben. A negyedik, legteljesebb forrást Miskolc első világháborús halottainak anyakönyvi adatbázisa jelentette. A három levéltári forrás és a kiinduló helyszíni felmérés adatainak összevetése számtalan érdekes tanulsággal szolgált, ezt a történész-néprajzos szerző a *Forrásközlés* című tanulmányában foglalta össze. A tetemvári hősi kistemető nyilvántartása kivonatolt táblázatban, betűrendben közli Adler Oszkártól Zsurics Mátyásig 596 személy legfontosabb, tíz fő adatszoport összefésült, egyesített személyi adatait. A teljes adatbázis PDF-formátumban a kötetet kiadó Háromkő Egyesület honlapján érhető el. A tetemvári hősi kistemető megújulásához, mai állapotának kialakításához több mint másfél évtizedre és sok száz önkéntes elhivatott munkájára volt szükség. A kiadvány megjelenését Miskolc Megyei Jogú Város 2020. évi Kulturális Mecénás Alapja támogatta. (ZL)

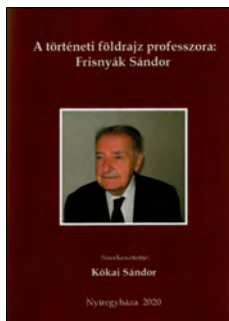
Tóth Arnold: Fejezetek a miskolci Tetemvár történetéből. Miskolc: Háromkő Egyesület, 2021. 23 p.

Tóth Arnold: Helytörténeti mozaikok a miskolci Jókai-városrész környékéről. Miskolc: Háromkő Egyesület, 2021. 26 p.

A Háromkő Egyesület Miskolc Megyei Jogú Város által meghirdetett *Helyi identitás és kohézió erősítése* pályázat keretein belül valósította meg a Jókai-lakótelepen közösségépítő programjait, *Jó a Jókain!* – közös programok, közös identitás címmel. A projekt részeként a *Kincskereső* programban helytörténeti gyűjtőmunkára, helyismereti előadásokra és közösségépítő játékokra került sor. Ennek a munkának a lezárása a két egymáshoz kapcsolódó

kiadvány. Mindkét kötet a kiállítás anyagára épül. Az első füzetből a tetemvári utcaneveket, a Szentpéteri kaput, a tetemvári baktort, tűzvétszekeret, piacot és a Búza teret ismerhetjük meg. Külön fejezetben olvashatunk a Deszkatemetőről, e temetőben található 24 védett sírról és a Hősök temetőjéről. Önálló rész foglalkozik a 17. század óta folyamatosan álló fatemplomok múltjával, az elsőtől az 1999-ben helyreállított, negyedik Deszkatemplomig bezárólag. A kötet utolsó írása Tetemvár szőlő-, bor- és pincekultúrájának kivonata. A második füzet az ortodox templom és a görög kereskedők történetével kezdődik. A Jókai-lakótelep emblematisz épületének, a Malomnak a kialakításába, valamint a vízi- és gőzmalmok történetébe külön fejezet nyújt betekintést. Az 1960–1990 közötti időszak a hazai városépítészetben a nagy lakótelepek, városrészek születésének korszaka. A miskolci panelépítkezés legdinamikusabb periódusa az 1972–1984 közötti bő évtized volt. Ekkor épült ki és készült el 1985-re mai formájában a Jókai-lakótelep is. A kiadvány zárófejezete a Weidlich-palota névadójával, építésének körülményeivel, a Fekete Kutya üzlettel, az Apolló mozival és a palotát tervező Hajós Alfréd miskolci munkásságával ismerteti meg olvasóját. Mindkét füzet városrészeire vonatkozó kronológiája az első Deszkatemplom építésének évével (1637) indul, és 2019-ig, a konkrét projekt elindulásáig terjed. (ZL)

A történeti földrajz professzora: Frisnyák Sándor. Szerk.: Kókai Sándor. Nyíregyháza: Nyíregyházi Egyetem Földrajztudományi Tanszéke, MTA Társadalomföldrajzi Tudományos Bizottság Történeti Földrajzi Albizottsága, Magyar Földrajzi Társaság Nyírségi Osztálya, 2020. 124 p.

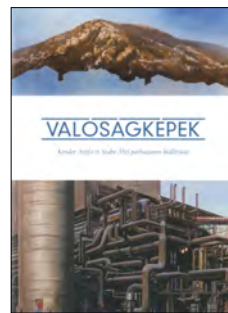
85. születésnapjára köszöntötték pályatársai a jeles kutatót ezzel a kiadvánnyal, aki térségünk történeti földrajzának kutatása terén is sokat tevékenykedett. A közreadott írások – részben másodközlések, részben a születésnap rendezvényen elhangzott előadások szerkesztett változatai – a jubiláns tanári, tudományos kutatói és tudományos közéleti tevékenységével foglalkoznak. (BM)

Válogatás a régi Torna vármegye textilmintáiból. Gyűjtötte és szerkesztette: Gyarmati Éva. Baráti Kör Tornabarakonyért Alapítvány, 2019. 60 p.

A kiadóként jegyzett civil szerveződés, mely alapcéljai között említi a népi hagyományok megőrzését, felkutatását

és terjesztését, 2014 nyarán hímző-szövő tábort szervezett fiatalok részére, melynek keretén belül nyolc abaúj-tornai településen végeztek gyűjtőmunkát. Összességében közel ötszáz textil adatait rögzítették. Ez az anyag a Néprajzi Múzeum adatárában nyert elhelyezést. Ez a kiadvány válogatást nyújt ebből az anyagból jó minőségű fotók és a hozzájuk tartozó mintarajzok segítségével. A mintarajzokat követően a keresztzsemes hímzés leírásának segítségével az arra vállalkozók akár ki is próbálhatják képességeiket, megtanulhatják az alapvető technikai fogásokat. A kötet végén a szerkesztő röviden bemutatja a falusi háztartások textilféleségeit, a gyűjtésre vonatkozó adatokat, és az alapvető szakirodalom jegyzékét is közli. (BM)

Valóságképek. Kondor Attila és Szabó Ábel párhuzamos kiállításai. Szerk.: Barkóczi Ákos. Miskolc: Herman Ottó Múzeum – Miskolci Galéria, 2022. 59 p.

Kondor Attila és Szabó Ábel közös kiállítása 2022. március 10-től május 8-ig volt látható a

Herman Ottó Múzeum – Miskolci Galéria Rákóczi-házában. A tárlaton a középkorú képzőművészgeneráció két jelentős alkotójának modern város- és tájképi ábrázolásai szerepeltek. A tájékoztató katalógust Sulyok Miklós *Valóságképek* című írása nyitja, amelyet Kondor Attila *A Feltétlenül nyíló ajtó* című írása követ. A következő rész az összes kiállított mű reprodukcióját – Kondor Attila 25 képét és Szabó Ábel 20 festményét – egymással vegyítve mutatja be, valamint Kondor Attila *Belső könyvtár* című 2018-as animációs filmjének adatait is közli. A tárlat katalógusa a képgrafika szakot végzett alkotók szakmai életrajzaival és műtárgyjegyzékkel zárul. A kiadvány a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelent meg, képanyagát kiállítási enteriőr-fotók is gazdagítják. (ZL)

iff. Vass Tibor – Csák Lászlóné: Fejezetek Bánszállás-Bánya-telep történetéből. Ózd: Szeretet Gyermekai Alapítvány Ózdi Szép Szó Irodalmi Kör, 2020. 114 p.

A szerzőpáros dolgozata a helyi és megyei honismereti pályázaton is szép eredménnyel szerepelt. Ózd egy pusztulóban levő településrészének állít emléket ezzel a kiadvánnyal. Az 1870-ben létrehozott település lakói egymástól nagyon különböző, távoli vidékekről (Horvátország, Bukovina, Erdély, Morvaország)

verbuválódtak. Az elmúlt évtizedek során közösséggé kovácsolódtak. Az ott élők fő megélhetési forrása 1870–1935 között a bánya volt. A helyi bánya bezárását követően voltak, akik elköltöztek, de voltak, akik az ingázást választották. Az 1970-es évektől egyre inkább nyugdíjasok telepévé vált. Az 1980-as években hátrányos helyzetű családokat telepítettek Bánszállásra, akik képtelenek voltak betartani az emberi együttélés normáit, pusztítani, rombolni kezdtek, viselkedésükkel lehetetlenné tették az ott élők nyugodt életét, menekülésre kényszerítették őket. Ezzel megpecsételődött a telep sorsa, napjainkban „végstádiumban” leledzik. A könyv két forrásból táplálkozik: egyrészt a hét évtizedet meghaladó bánszállási életút tapasztalataira, másrészt könyvtári és levéltári kutatómunkára. (BM)

Wolf Mária: Hejőkeresztúr-Vizekköze. A tatárjárás régészeti emlékei I. Opitz Archaeologica 22. és Monográfiák a Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszékéről 10. Budapest: Martin Opitz Kiadó és Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszék, 2022. 289 p.

A kiadvány a Hejőkeresztúr határában 1995–1996-ban feltárt, a tatárjárás során elpusztult település régészeti anyagának bemutatását és elemzését, a lelőhely és a muhi csata lehetséges kapcsolatát tartalmazza. Az állatcsontanyag (Bárány Annamária), archeobotanikai (Gyulai Ferenc), archeometriai (Fórizs István, Wolf Mária és Mester Edit), metallográfiai (Barkóczy Péter), valamint mikroszkópos petrográfiai (Szilágyi Veronika, Józsa Sándor, Lukács Réka és Szepesi János) leletanyag részletgazdag, több szempontú ismertetése és kiértékelése a kötet tekintélyes terjedelmű része. A településszerkezet vizsgálata egyértelművé tette, hogy a falu élete a 10–11. században kezdődött és a 13. század közepéig tartott, ekkor volt a legnagyobb a kiterjedése. Élénk kereskedelmi kapcsolatait a leletek sokirányú elemzése igazolta. A nagy számú fémtárgy (köztük fegyverek, kardok, lemezpáncél, sodronyíngék) azonban arra utalnak, hogy a lakók váratlan támadás következtében hirtelen, pánik-szerűen hagyhatták el a helységet. A leletek korát és a lelőhely fekvését figyelembe véve ez a támadás a tatárjárással, pontosabban a muhi csatával azonosítható. A leletdokumentáció egészét tekintve megállapítható, hogy a lelőhelyen a muhi csatából menekülők régészeti hagyatéka keveredett egy Árpád-kori falu anyagi kultúrájának emlékeivel. A muhi csata és a magyar tábor helyszínét a kutatók nagy része Hejőkeresztúr területéhez köti. Ennek azonban a műben bemutatott, helyszínnel kapcsolatos újabb adatok ellentmondanak, így valószínű,

hogy a csata területét a Hejőkeresztúr–Muhi vonaltól keletre kell továbbra is keresni. A monográfiában szereplő régészeti leletanyag és az eredmények közzlése *A tatárjárás Magyarországon és a mongol hódítás eurázsiai összefüggései* című kutatási program keretében, a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatásával valósult meg. A könyv a Nemzeti Kulturális Alap és az Árpád-ház Program támogatásával készült. (ZL)

Zelenák István: Az 1945-ben „málenkij robotra” elhurcolt tokajiak emlékére. Budapest: Tokajért Alapítvány, 2022. 34 p.

A kiadvány értékes adatokat tartalmaz a Tokajból és környékéről erőszakkal elhurcolt kommunizmus áldozatairól.

1945 januárjában 157 fő munkaképes német származású férfi és nő összeírását adta parancsba a szovjet Vörös Hadsereg parancsnokságának tokaji ügyeket intéző kapitánya az Ukrajna területén végzendő kényszermunkára. Kolobkov főhadnagy Lefler György járási főszolgabíróval és Tasnádi Ferenc nyugalmazott főjegyzővel tárgyalva megismerhette a helyi lakosság helyzetét. A tokaji vezetők a kezdeményezést magukhoz ragadva mindent elkövettek a tervezett létszám jelentős csökkentése érdekében. Indoklásuk szerint a község lakosságának tekintélyes része a Tisza-híd újjáépítésén és a hadiüzemé nyilvánított fűrésztelepen dolgozott, így máris kivették részüket a rendkívüli munkából. Lefler György és társa kitaró munkáját egyedülálló eredménnyel zárta: a megállapított létszámigényt 157-ről 31 főre sikerült csökkenteni, amelyhez önként további 4 fő csatlakozott. Külön fejezetben olvashatjuk a ma élő visszaemlékezők közléseit a málenkij robotra elhurcoltakról. Ebből kiderül, hogy 1946 elején újabb deportálás, majd két esetben politikai okból internálás is történt, amelyek érintettjei ugyancsak helyi lakosok voltak. A Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár Sátoraljaújhelyi Fióklevéltárában megtalálható egy 30 fős, Tokajban, 1945. május 28-án keltezett, deportáltak neveit tartalmazó névsor, személyi adatokkal. A levéltári irat nem kutatható, mert védelmi időn belüli személyekről is tartalmaz adatokat, a dokumentumba kizárólag hozzátartozók nyerhetnek betekintést. A további írásokból Rudolf Erzsébet visszaemlékezését és Sternbach Irén kárpátaljai zsidó tanítónő és férje, Zelenák Lajos tragikus sorsát ismerhetjük meg. A témában végzett hosszúságú kutatómunka gyakorlati eredményeként született füzet a kulcsfontosságúnak tűnő és nehezen hozzáférhető forrásokat és adatokat igyekszik elérhetővé tenni. (ZL)

ENCSI BIBLIOGRÁFIA

Hideg Ágnes

A bibliográfia *Encsre* vonatkozó önálló kiadványokat, szakdolgozatokat, kiállítási katalógusokat, térképeket és tanulmányokat, ill. cikkeket, részleteket közöl; felhasználva a könyvtári adatbázisok, online katalógusok, ill. előzőleg megjelent bibliográfiák tételeit. Utolsó részében olyan eredeti forrásokat tár fel, melyek a *Herman Ottó Múzeum* adattáraiban található (Helytörténeti Dokumentáció, Néprajzi Adattár, Fotó-Negatívár). Két jelzet a levéltári kutatáshoz nyújt segítséget (371–372). Az *Encshez* később (1984) csatolt részekre (*Abaújdevecser, Fügöd, Gibárt*) nem történt kutatás. Az *Encsi Hírek* című helyi újság cikkei nem kerültek külön feldolgozásra; a település honlapján elérhető az újság digitális változata (https://www.encs.hu/?module=news&fname=helyi_ujsag), ill. a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár online katalógusában (www.rfmllib.hu) kereshetők a cikkek. A könnyebb használhatóság érdekében a visszakereséshez szükséges minimális adatokat közöltük időhatárok nélkül. A tételek a címek alfabetikus sorrendjében követik egymást, elől a számmal kezdődő címek találhatóak. A [] zárójelben kiegészítések, pontosítások találhatóak. Lezárva: 2020. december.

A BIBLIOGRÁFIA SZERKEZETE

1. **Önálló kiadványok**
2. **Adatok, cikkek, fejezetek, részletek**
3. **Iratok, fényképek, tárgyak (levéltár, múzeum)**
4. **Személynévmutató**

Rövidítések:

Ált. = általános; B.-A.-Z. = Borsod-Abaúj-Zemplén; BK = Borsodi Könyvtáros; BSz = Borsodi Szemle; Bp. = Budapest; BUBIV = Budapesti Bútoripari Vállalat; DE = Debreceni Egyetem; DH = Déli Hírlap; EÉ = Evangélikus Élet; ELTE = Eötvös Loránd Tudományegyetem; é.n. = év nélkül; et al. = és mások; ÉM = Észak-Magyarország; évk. = évkönyv; fol. = nagyobb alakú kiadvány/lapok; GSz = Görögkatolikus Szemle; H = Honismeret; HOM = Herman Ottó Múzeum; ig. = igazgatóság; isk. = iskola; K = Könyvtáros; köt. = kötet; ld! = lásd!; LKM = Lenin Kohászati Művek; MÉ = Magyar Építőművészet; MN = Magyar Nemzet; MNM = Magyar Nemzeti Múzeum; múz. = múzeum/i; N = Napjaink; NÉ = Néprajzi Értesítő; Nsz = Népszabadság; ny. = nyomda; o. = oldal; összeáll. = összeállította; PH = Polgármesteri Hivatal; Sz = Szülőföldünk; sz. = szám; szerk. biz. = szerkesztőbizottság; V = Vizeink

1. Önálló kiadványok

- 1.10 éves az Országos Amatőr Képzőművészeti Alkotótábor. Telkibánya, Gönc, Encs / összeáll. Fajó János. Bp. Fipress 1986. 39 o.
2. 20 éves az encsi Évgyűrűk Nyugdíjas Klub. Encs, Városi Művelődési Központ és Könyvtár 2009. 121 o.
3. A család szerepe a gyermekek egészséges életmódra nevelésében – encsi és gibárti családok életének tükrében / Kornis Andrea. Eger, Ho Si Minh Tanárképző Főiskola 1989. 40 o. [Szakdolgozat]
4. A föld- és közmunkaprogramok szerepe az Encs térségbeli szociális gondok enyhítésében / Bucskó Tamás. Debrecen, DE 2005. 65 o. [Diplomadolgozat]
5. A gyermekek könyvtári ellátásával kapcsolatos irányelvek érvényesítése az encsi Nagyközségi és Járási József Attila Könyvtárban / Gyöngyössy Andrásné. 1978. 44 o. 12 fol. [Szakdolgozat]
6. A hátrányos helyzetű gyermekek megítélése Encs város óvodájában és általános iskoláiban / Miczán Nikolett. Bp. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar 2003. 63 o. 16 fol. [Szakdolgozat]
7. A járási könyvtár hálózati, módszertani és irányító munkája / Szabó Gyula. Encs, 1967. 8 fol.
8. A közművelődési határozat végrehajtásának pozitív, negatív tapasztalatai Encs községben / Ruff Mária. 1976. 53 o. [Szakdolgozat]
9. A mezőgazdasági termelőszövetkezet fejlődése Encs községben a felszabadulástól napjainkig / Kollár Erzsébet. 1979. 55 fol. [Szakdolgozat]
10. A mi Encsünk / szerk. Molnár János. Encs, Encsi Városvédő és Szépítő Egyesület 2008. 252 o.
11. A népművelési munka 1963/64. évi feladatai az encsi járásban. Útmutató a korszerű formák és módszerek alkalmazására. Encs–Miskolc, Borsod Megyei Nyomdaipari Vállalat 1963. 27 o.
12. A történelem segédtudományai az Európai Unióban „határok nélkül”. Nemzetközi konferencia ragyolczi Csoma József heraldikus, genealógus, archeológus születésének 160. évfordulója alkalmából. Encs–Abaújdevecser, 2008. május 17–18. / szerk. Evva Margit et al. Encs, Városi Művelődési Központ és Könyvtár 2009. 177 o.

13. A zsidóság története Encsen / Krusóczki Ferenc. Encs, Önkormányzat 2019. 46 o.
14. Abaházi Katalin bődíszműves kiállítása. Encs, Városi Művelődési Központ 1984. [Leporelló]
15. Abaúji múlt. A 2013 júniusában Encsen megrendezett Abaúj-Rákóczi konferencia szerkesztett anyaga / szerk. Kércsi Tibor. Encs, Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesület 2013. 82 o.
16. Abaúji szöttek / Szabó Sándorné. Encs, Közművelődési Intézmények 1992. 39 o.
17. Az Encs Járási Pártbizottság beszámolója a párttervezetnek. Encs, MSZMP-EJB 1975. 44 o.
18. Az Encsi Gimnázium évkönyve, 1962/63–1966/67. Encs, 1967. 63 o.
19. Az encsi járás élelmiszer- és fagazdaságának helyzete, fejlesztésének iránya és lehetőségei, 1975–1985. / Ujhelyi János. Miskolc, Borsod m. Tanács VB. Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Osztálya 1975. 94 o.
20. Az encsi járás juhtenyésztésének 25 éves fejlődése és további fejlesztésének lehetőségei, 1970 / összeáll. Ujhelyi János. Encs, 1971. 81 o.
21. Az encsi járási könyvtár módszertani munkája / Tamási Istvánné. Encs, 1974. 60 o. 13 fol.
22. Az encsi sport 75 éve / Mező László. Encs, Encsi VSC elnöksége 2006. 148 o.
23. Az encsi többcélú sportcsarnok első két éve / szerk. Kovács Mihály. Miskolc, Miniatur Könyvgyűjtők Klubja 1985. 73 o. [Minikönyv]
24. Az Encsi Váci Mihály Gimnázium évkönyve, 1963–1983 / szerk. Kormány Pál. Encs, 1983. 76 o.
25. Az Encsi Városi Sportközpont története, 1983–2008 / Mező László. Encs, Encsi Városi Sportközpont 2008. 116 o.
26. Az encsi „Zója” MG. TSZ. gazdálkodása gazdaságföldrajzi szemmel / Varga Józsefné. 198? 20 fol. [Záródolgozat]
27. Barcsi Pál grafikusművész kiállítása. Encs Járási Művelődési Központ kiállítóterme 1982. 4 o. [Katalógus]
28. Bella János festőművész kiállítása, Encs 1997. augusztus 8. – szeptember 12-ig / [bevezető] Szabó Ernő. Miskolc, 1997. [Leporelló]
29. Borsod-Abaúj-Zemplén megye úthálózati térkép. Bp. Magyar Közút Nonprofit Zrt. 2015. 1 térképlap [Folyamatos kiadás]
30. Csabai Kálmán. 1982. [Leporelló]
31. Czinke Ferenc Munkácsy-díjas grafikus kiállítása. Encs Járási Művelődési Központ kiállítóterme / bevezetőt írta Bereczky Loránd. 1981. [Leporelló]
32. Dr. Thóbiás Gyula. Emlékezés egy elfeledett ornitológusra / Sándor Róbert. Miskolc, Szerző 2008. 91 o.
33. Egy elfeledett királyunk, Aba Sámuel / Wolf Mária. Encs, Magánkiadás 2006. 46 o.
34. Emlékezzünk a felszabadulásra / Encsi Járási Művelődési Tanács. Encs, 1970. 24 o.
35. Encs / összeáll. Bolló János. Encs, Városi Tanács 1985. 47 o.
36. Encs 1945–1985 / szerk. Molnár János et al. Encs, Városi Tanács 1986. 165 o.
37. Encs. Történelmi áttekintés / Beke Gusztáv. Encs, PH 2000. 99 o.
38. Encs hely-, oktatás- és iskola-története / Bodnár Boglárka. Debrecen, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola 2010. 44 o. [Szakdolgozat]
39. Encs képekben / Onda Róbert. Encs. Önkormányzat 2017. 55 o.
40. Encs község története 1963-ig / Orosz János. Encs, 1964. 17 fol.
41. Encs társadalmi, gazdasági fejlődése 1945-től 1962-ig / Bolló Péterné. Sárospatak, Comenius Tanítóképző Főiskola 198?. 33 o. [10] fol. [Szakdolgozat]
42. Encs város adattára. 1986. Encs, Városi Tanács
43. Encs város utcái / Gulyás János. Encs, PH 2000. 50 o. (Encsi füzetek 4.)
44. Encs város és vonzáskörzete hosszú távú terület- és településfejlesztési koncepciója 1986–2000. Encs, Városi Tanács VB. Terv Osztálya
45. Encs-Forró. Miskolc, '96 Stúdió 1993. 1 térkép és 2 társtérkép [Idegenforgalmi térkép]
46. Encsi Híradó, az Encsi Városi Tanács lapja / felelős szerk. Mészáros István. Miskolc, 1988–1989.
47. Encsi Hírek, a város polgárainak lapja. Kiadja: Encs Város Önkormányzata. Megjelenik: havonta 1991–2020.
48. Encsi járás 25 éve a sajtó tükrében. Cikkbibliográfia / Takács Gyula. Encs, 1973. 244 o.
49. Encsi járás fejlődése számokban. Encs, 1975. 33 o.

50. Encsi járási adattár / szerk. Menyhért Béla. Encs, Encsi Járási Hivatal 1983. 305 o.
51. Encsi kalendárium, 1990 / szerk. Molnár János, Nagy Józsefné, Vidák István. Encs, József Attila Városi Könyvtár 1989. 197 o.
52. Épült társadalmi összefogással / szerk. Tóth Lajos et al. Encs, 1983. 37 o.
53. Gemeinde P. Encs in Ungarn Ofen Pesther-District. 1845. 1 térképlap [Gyöngyöshalász birtoktérkép]
54. Helyzetkép a megye városairól, 1991. Miskolc, 1993. 52 fol.
55. Hernád völgye – Encs környéke / szerk. Szabadfalvi József, Cseri Miklós. Miskolc, HOM 1992. 54 o.
56. Hernád parti himnuszok / Urr Ida. Encs, Encsi Városi Tanács 1985. 71 o.
57. Heves megye, Encs puszta adóközség, 1885. Bp. M[agyar] k[irályi] Államnyomda, 1891. 1 térkép [Gyöngyös birtoktérkép]
58. Hogyan...? Módszertani füzetek sorozat / sorozatszerk. Lukács László. Encs, Önkormányzat 2004-től
59. Honvédelmi nap Encsen. Miskolc, Magyar Honvédelmi Szövetség Borsod Megyei Vezetősége, 1979. 31 o. [1979. július 8-án. Műsorfüzet]
60. Kirojtolódott varázsszönyeg: cigánysorsok, életek sejlő, sejtelmes lenyomatai / Matisz Miklós versei, írásai. Encs, Városi Művelődési Központ és Könyvtár 2006. 194 o.
61. Kistérségi közoktatási feladatellátó társulások. Partnerség a közoktatásban / szerk. Lukács László. Encs, Önkormányzat 2004. 327 o.
62. Könyvtári Híradó. Encs, József Attila Járási Könyvtár 1961–1965. Később Könyvtári Értesítő (1966–1968)
63. Közművelődési intézmények járási székhelyeken. Felmérés három járási székhelyen a közművelődési intézmények igénybevételéről. 1. köt. Encs és Törökszentmiklós / Nagy Attila. Bp. Népművelési Intézet 1972. 136 o.
64. Nevezetes emberek Abaújban / Szabó Sándor, Szabó Sándorné. Encs, Szerzők 1987. 353–396. o. [A kötet nem jelzi, hogy eredetileg hol jelent meg az írás.]
65. Pető János kiállítása / bevezetőt írta Dobrik István. 1982. 2 o. [Katalógus]
66. Pillanatkép a 2000. év iskoláiról és óvodáiról Abaújban / szerk. Kristóf Lajosné et al. Encs, Encsi Közoktatási Ellátási Körzet 2001. 199 o.
67. Szabályrendelet Forró-Encs állomás biztosítóberendezésének kezeléséről. Miskolc, Borsod M. Ny. 1955. 35 o.
68. Többcélú sportcsarnok Encsen / szerk. Kovács Mihály. Miskolc, Miniatur Könyvgyűjtők Klubja 1983. 59 o.
69. Tókey Péter festőművész kiállítása, Encs. Papp Sándor festőművész kiállítása, Encs. 1984. [Leporelló]
70. Zsignár István festőművész kiállítása. Encs, Művelődési Központ 1982. 2 o. [Katalógus]

2. Adatok, cikkek, fejezetek, részletek

71. II. Rákóczi Ferencre emlékeztek / Hegyi Erika = ÉM 2019. 84. sz. 6. o.
72. IX. Északmagyarországi Urbanisztikai Konferencia. Encs / Horváth Béla = Városépítés 1986. 4. sz. 30–33. o.
73. 8 tantermes általános iskola, Encs. Építész: Horváth F. Zoltán (ÉSZAKTERV) = MÉ 1988. 6. sz. 25. o.
74. 10 éves az Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesület / Horváth Csabáné = Sz 2017. 36–37. sz. 32–34. o.
75. 117 oldalas vádirat / Radványi Éva = DH 1973. 114. sz. 6. o. [Az encsi TÖVÁLL vezetőinek bűnpere]
76. 160 éve született Csoma József / Evva Margit = Hírlevél 2008. 45. sz. 26. o.
77. A 165 éve született ragyolczi Csoma József / Csorba Csaba = Abaúji Hírharang 2013. 1. sz. 3. o.
78. Az alkotás: boldogság/horpácsi = DH 1982. 33. sz. 2. o. [Borsos István kiállítása a miskolci Vasas Galériában]
79. A beruházások és hatásuk a megye mezőgazdasági fejlődésére a 3–4. ötéves terv időszakában / Barta Imre = BSz 1971. 3. sz. 1. o.
80. A bírói „édes” függetlenségről/gróf = DH 1991. 15. sz. 2. o. [Városi bíróság Encsen]
81. A borsodi irodalmi színpadok bemutatója / Priska Tibor = ÉM 1962. 106. sz. 4. o. [Encs]
82. A BUBIV gyáregysége Encsen = ÉM 1971. 53. sz. 3. o.
83. A felzárkóztatás programja. Encs és vonzáskörzete / Lipusz György = ÉM 1987. 173. sz. 3. o.
84. A fiatalok második otthona: az encsi járási kultúrház = ÉM 1955. 179. sz. 3. o.

85. A főkapitány „duplán számol” / Buzafalvi Győző = DH 1997. 297. sz. 3. o.
86. A gimnázium honismereti szakköre / Szabó Sándor = Az encsi gimnázium évk. 1962–67. Encs, 1967. 22–26. o.
87. A Herman Ottó Múzeum ásatásai és leletmentései 1983-ban / Wolf Mária, Simán Katalin = HOM évk. 1983–1984. 22–23. köt. 79. o. [Encs-Kelecsény]
88. A Hernád elvitte a Kakukkot / Gulyás Mihály = ÉM 1969. 100. sz. 7. o.
89. A Hernád étterem avatása Encsen = ÉM 1969. 99. sz. 2. o.
90. A József Attila Járási Könyvtár – Encs irodalmi színpadáról / Győri Erzsébet = BK 1960. 4. sz. 17. o. [1 kép]
91. A mozgó Encs. Kereskedelmi ellátottság legnagyobb járásunk központjában / Priska Tibor = ÉM 1970. 30. sz. 5. o.
92. A népi ellenőrzés a szénellátásról / Csorba [Barnabás] = ÉM 1969. 62. sz. 5. o.; 63. sz. 5. o.; 64. sz. 3. o.
93. A pedagógus fluktuáció főbb okai Borsod megyében / Halászi Aladár = BSz 1970. 3. sz. 1. o.
94. A talajvédelem eredményei a Bélus-völgyben. Érdekes tanácskozás és bemutató / Pozsonyi Sándor = ÉM 1971. 136. sz. 2. o.
95. A tenyészállatok haszna Encsen = ÉM 1963. 20. sz. 3. o. [Zója Termelőszövetkezet]
96. A termelőszövetkezetek vagyónbiztosításáról tanácskoznak Encsen = ÉM 1968. 105. sz. 6. o.
97. A térségnek az érdeke is / Bódisz Attila = ÉM 2020. 123. sz. 4. o. [Zrínyi Ilona Ált. Isk.]
98. A történeti Abaúj-Torna megye várai. Az őskortól a kuruc korig 2. / Sárközy Sebestyén, Nováki Gyula = HOM évk. 2001. 40. köt. 143–178. o. [Encs-Füged Várdomb 145–147. o.]
99. A vasútállomás neve nem változik [Encs] = Népfőnt 1987. 6. sz. 3–7. o.
100. A zöld város program ékessége a sportpark / Horváth Imre = ÉM 2019. 171. sz. 4. o.
101. Abaúj a felzárkóztatási programban / Dobos Klára = ÉM 1987. 71. sz. 5. o.
102. Abaúj egyetlen fedett uszodája / Sz. B. = DH 1991. 242. sz. 7. o.
103. Abaúji Helytörténeti Gyűjtemény, Encs = Múzeumok és kiállítóhelyek Borsodban / Szabadfalvi József, Viga Gyula. Miskolc, B.-A.-Z. Megyei Múz. Ig., 1979. 4. o.
104. Abaúji napok = DH 1979. 65. sz. 5. o.
105. Abaúji templomok = A kassai százéves egyházmege történeti névtára és emlékkönyve. Kassa, 1904. 1. köt. 198–200. o.
106. Adatok az Alsó-Hernádvölgye és az abaúji Cserehát népi építkezéséhez / Vajkai Aurél = NÉ 1937. 118–135. o.
107. Akvarell / Priska Tibor = ÉM 1969. 219. sz. 6. o. [2 kép. Szathmáry István rendőr őrnagy festményeiről]
108. Alkotótábori alapozás akvarellal. Lóránt János Demeter Munkácsy-díjas képzőművész az encsi alkotótáborban = ÉM 1998. 166. sz. 7. o.
109. Áll az encsi evangélikusok temploma = EÉ 2005. 45. sz. 3. o.
110. Állam – önkormányzat – közművelődés. Kistelepülések Közművelődési Szakembereinek III. Országos Tanácskozása, Encs / Székely Klára = Szín 2001. 4. sz. 42. o.
111. Általános Iskola, Encs / Horváth Zoltán = Magyar Építőipar 1989. 1–2. sz. 22. o.
112. Az agrárarcú Abaúj / Hajdu Imre = ÉM 1987. 32. sz. 3. o. [Encs és vonzásokörzete]
113. Az alumínium tárolótól a laktinkeverő gépig. Az encsi gépjavító vállalat újdonságai = Nsz 1969. 196. sz. 6. o.
114. Az Aranyosi-völgy 1–6. / Baráth Lajos = ÉM 1966. 151–156. sz. 3. o. [Kultúra]
115. Az egyesületek szerepe a helyi társadalomban és a kulturális fejlesztésben Borsod-Abaúj-Zemplén megye néhány kistérségében = A kulturális közvetítés egyes területeinek változásai Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 1990 és 1993 között / Harangi László et al. Miskolc, Felsőmagyarország Kiadó 1994. 117–131. o.
116. Az első könyvesbolt / Hallama Erzsébet = ÉM 1960. 295. sz. 5. o.
117. Az elsőbálos építészterv és a szakrális tengely. Evangélikus templom, Encs / Csanády Pál = Alaprajz 2006. 3. sz. 24–27. o. [Simon Viktória építész.]
118. Az encsi 101-es iskolában = Nézőpont 1979. 17–18. sz. 6. o.
119. Az encsi alkotótábor kiállításai = DH 1986. 223. sz. 2. o.

120. Az encsi gimnázium az első győztes = DH 1986. 55. sz. 4. o. [Kézilabda]
121. Az encsi gimnáziumban / Leskó Pál = ÉM 1965. 257. sz. 11. o. [Sport]
122. Az encsi könyvtár néprajzi pályázata / Molnár János = Sz 1990. 15. sz. 48–49. o.
123. Az encsi Művelődési Otthon / Priska Tibor = ÉM 1962. 207. sz. 4. o. és 1963. 227. sz. 1. o.
124. Az encsi példa... = DH 1990. 284. sz. 7. o. [Úszás-oktatás]
125. Az Encsi Ruházati és Szolgáltató Szövetkezetben / Csorba Barnabás = Borsodi Szövetkezet 1980. 9. sz. 5. o.
126. Az encsiek szeretik a városukat / Hegyi Erika = ÉM 2019. 199. sz. 6. o.
127. Az építkezések és a kérdés / Udvardy József = ÉM 1981. 78. sz. 5. o.
128. Az összefogás értéke. Madácsi Bálint 2004-ben, egy zavaros időszak után vette át az elnökséget a Mozgáskorlátozottak Abaújtérségi Encs Város Egyesületében / Dobos Mariann, Gy. = Humanitás 2010. 10. sz. 7. o.
129. Békekisgyűlés Encsen a Bercsényi-utcában = ÉM 1952. 111. sz. 1. o.
130. Bemutatkozik az encsi Görög Katolikus Egyházközség / Petrasevits Dénes = GSz 2005. 3. sz. 8–9. o.
131. Beszámoló a kisgyermeknevelés szakcsoport terveiről / Barna Lujza = Óvodai nevelés 1978. 3. sz. 111. o.
132. Bódva-völgyi kézművesek kiállítása = Kassai Figyelő 2010. 4. sz. 6. o.
133. Borsodiak reménysége / Horváth-Hegyi Olivér = EÉ 2004. 17. sz. 10. o. [Evangélikus templom]
134. Borsos István szoborkarikatúrái / Kiss József felvételei = DH 1987. 78. sz. 2. o.
135. Budapesti Bútoripari Vállalat 10. sz. Encsi Gyáregysége = Látogatás megyénk 22 üzemében / Erdődyne di Giovanni Magdolna. Miskolc, Pályaválasztási Tanácsadó Intézet 1977. 27–29. o.
136. Bútorgyár Encsen = DH 1975. 69. sz. 6. o.
137. Csak férfiaknak = ÉM 1968. 98. sz. 6. o. [Hírek rovatban – Az encsi művelődési ház ilyen címmel tart előadást.]
138. Cserehát – hátrányos helyzetű táj Borsod-Abaúj-Zemplén megyében / Beluszky Pál = BSz 1977. 1. sz. 55. o.
139. Csoda Encsen, gasztrofesztivál Budapesten. Az Anyukám Mondta étterem / Horváth Gábor, D. = MN 2013. 146. sz. 1. és 15. o.
140. Csokonai-díjas = ÉM 2007. 22. sz. 5. o. [Borsos István]
141. Csoma József ünnepség és konferencia / Csorba Csaba = H 2008. 4. sz. 103–104. o.
142. Delfinek és kis békák a medencében = DH 1990. 65. sz. 6. o. [Úszóverseny]
143. Díjat kapott az Encsi Hírek / Hegyi Erika = ÉM 2019. 37. sz. 6. o.
144. Dobogós lett az Év tűzoltója versenyen = ÉM 2009. 49. sz. 9. o. [Iván József]
145. Egészséges ivóvizet kap Encs. = ÉM 1965. 243. sz. 2. o.; 1966. 129. sz. 6. o.
146. Egészséget mindenkinek! = ÉM 2008. 262. sz. 5. o.
147. Egy elmaradott terület felzárkózásának történeti földrajzi lehetőségei / Gadócziné Fekete Éva = HOM évk. 1989–1990. 28–29. köt. 351–379. o.
148. Egy éve nagyközség Encs / Orosz Júlia = ÉM 1971. 247. sz. 5. o.
149. Egy éves veretlenség „története” / Leskó Pál = ÉM 1964. 27. sz. 11. o. [Labdarúgás]
150. Egy hasznos tájékoztató = ÉM 1970. 132. sz. 6. o. [Könyvtár]
151. Egy intézmény lesz / Hegyi Erika = ÉM 2020. 36. sz. 6. o. [Városi Sportközpont, Városi Művelődési Központ és Könyvtár]
152. Egy könyvtárról/Hallama Erzsébet = ÉM 1962. 45. sz. 4. o.
153. Egy lépéssel közelebb a moziüzemek funkcióinak maradéktalan betöltéséhez / Szebeni Győző = ÉM 1968. 290. sz. 4. o.
154. Egy országrész foglyai. Cigány képviselők felmérése tíz faluban / Karosi Imre = DH 1998. 281. sz. 6. o.
155. Egy rendkívüli építkezés / Mészáros István = ÉM 1987. 155. sz. 2. o. [Iskola]
156. Ejtőernyősök Encs felett / Solymos László = DH 1979. 159. sz. 3. o.
157. Életmódváltás Encsen / Csirpák Lilli = Egyetemi Lapok (ELTE) 1985. 6. sz. 8. o. [Cigányság]

158. Elhunyt Borsos István szobrász = ÉM 2020. 85. sz. 6. o.
159. Elkészült az encsi vízmű = ÉM 1967. 279. sz. 3. o.
160. Emberi történet – térbe zárva. Evangélikus templom, Encs / Erhardt Gábor, Simon Viktória = Régi-új magyar építőművészet 2006. 4. sz. 35–37. o.
161. Emeletes áruháza és új szaküzletek Encsen = ÉM 1969. 230. sz. 8. o.
162. Emlékek és tanulságok. Irodalmi színpadok feszítvélja. Megyei bemutató: Encs / Lázár Magda = N 1962. 4. sz. 3. o.
163. Encs = Abaúj-Torna vármegye / szerk. Molnár Endre. Bp. A Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala, 1935. 147–148. o.
164. Encs = Abaúji útikalauz. Miskolc, Abaúji Területfejlesztési Önkormányzati Szövetség Alpes ny. 1999. 10–11. o.
165. Encs = Borsod-Abaúj-Zemplén megye kézikönyve I. köt. / főszerk. Tiner Lajos. Bp. CEBA Kiadó 1998. 221–231. o.
166. Encs = Borsod-Abaúj-Zemplén megye településeinek atlasza. 357 település részletes térképe. Bp. HISZI 2005. 74–75. o.
167. Encs = Borsod-Abaúj-Zemplén megye, 1956. / Kis József. Miskolc. BAZ M. Levéltár 2008. 131–139. o. (Levéltári füzetek, 47.)
168. Encs = Hernád völgye – Encs környéke. Borsod-Abaúj-Zemplén megye képes műemlékjegyzéke / Szabadfalvi József, Cseri Miklós. Miskolc, HOM 1992. 54. o. [Encs 12. o.]
169. Encs [iskolák] = Pillanatkép a 2000. év iskoláiról és óvodáiról Abaújbán / szerk. Kristóf Lajosné et al. Encs, Encsi Közoktatási Ellátási Körzet 2001. 66–81 o. [Váci Mihály Gimnázium és Szakközépiskola, Encsi Diákotthon, Encsi Szakmunkásképző Iskola, Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Művészeti Alapiskola, Petőfi Sándor Általános és Művészeti Alapiskola.]
170. Encs = Magyar településfejlesztési kézikönyv és adattár II. köt. / főszerk. Kasza Sándor. Hatvan, CEBA 1995. 72–73. o.
171. Encs = Magyarország művészeti emlékei 2. / Genthon István. Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat 1961. 88. o.
172. Encs = Magyarország vármegyéi és városai I. köt. Abaúj-Torna vármegye és Kassa. Bp. „Apollo” Irodalmi és Ny-i Részvénytársaság 1896. 295, 368, 458, 472. o.
173. Encs = Magyarország városai 1. / szerk. Karvalics László. Bp. Égisz Kiadó 1996. 251–253. o.
174. Encs = Miskolc és környéke mártírkönyve / Ráv Slomo, Paszternák. Tel-Aviv, Szerző 1970. 85–86. o.
175. Encs = Műemlékjegyzék Bp. Műszaki Könyvkiadó, 1960.
176. Encs – Kastélydomb = Borsod-Abaúj-Zemplén megye várai az őskortól a kuruc korig / Nováki Gyula, Sárközy Sebestyén, Feld István. Bp.–Miskolc, Castrum Bene – HOM 2007. 142–143. o.
177. Encs-Kelecsény = Az 1983. év régészeti kutatásai / szerk. Czeglédy Ilona. Bp. MNM 1984. 13–14. o.
178. Encs, a Cserehát és a Hernád-völgy / Buzafalvi Győző = DH 1998. 265. sz. 6. o.
179. Encs, a nagy szomszéd = Fügödi emlékkönyv / Petró András. Bp. Croatica 2007. 51–54. o.
180. Encs, akár a gyorsan növe fa / Hegyi Erika = ÉM 2009. 162. sz. 4. o.
181. Encs, közösségi ház 1986. Tervpályázat = MÉ 1989. 1–2. sz. 72–79. o.
182. Encs, r. k. templom. = A vármegye műemlékei / Genthon István, Szentiványi Gyula. Különlenyomat az Abaúj-Torna vármegye című műből. 3. o.
183. Encs. Tanusodától a telefonközpontig / T. Nagy József = MN 1987. 103. sz. 3. o.
184. Encs. A térség központja = Encsi kistérség / Sándor Róbert. Ózd, Inka K. 2005. 68–76. o.
185. Encs / Blaskó Tibor = Városépítés 1984. 2. sz. 13–15. o.
186. Encs / Molnár János = Hernád menti táj, Hernád menti emberek / szerk. biz. Ádám István et al. Encs, József Attila Járasi Könyvtár 1970. 53–72. o.
187. Encs / Pacsai János = Görögkatolikus Szemlélet 2015. 3. sz. 18–19.
188. Encs és Szerencs / brackó = DH 1984. 1. sz. 4. o. [Közigazgatás]
189. Encs és vonzáskörzete gyermekegészségügyének néhány kérdése a csecsemőhalálozás és krónikus beteggondozás tükrében / Bauer Imre, Vissy Ágnes = Népegészségügy 1987. 6. sz. 382–386. o.
190. Encs épülő nagyüzeme = ÉM 1973. 211. sz. 5. o. [Bútorgyár]

191. Encs határában. Váci most lenne 60 éves [vers] / Garai Gábor = Alföld 1985. 2. sz. 3. o.
192. Encs készül a nemzetközi szövetkezeti napra = ÉM 1968. 145. sz. 12. o.
193. Encs tovább fejlődik = ÉM 1968. 134. sz. 8. o.
194. Encs Városi Bíróság épülete, 1966. [1 kép] = Bírósági épületek Magyarországon / szerk. Dercsényi Balázs. Bp. HG & Társa Kiadó 1993. 112. o.
195. Encs városiasodásáért = ÉM 1968. 201. sz. 6. o.
196. Encs városról és Encs-Fügedről jelenidőben = Fügedi emlékkönyv / Petró András. Bp. Croatica 2007. 55–56. o.
197. Encsen dr. Papp Lajos elvtársat jelölték megyei tancstagnak = ÉM 1967. 37. sz. 2. o.
198. Encsen is működik mintavételi pont / Kavaleczné Hegyi Erika = ÉM 2020. 270. sz. 4. o.
199. Encsen lesz a megye legkorszerűbb gépjavitója = ÉM 1968. 138. sz. 3. o.
200. Encsi alkotások Barcikán = Borsodi Vegyész 1987. 42. sz. 4. o. [Képzőművészet]
201. Encsi ÁFÉSZ. Szépülő üzletek és mozgóbolt / Keszthelyi Erzsébet = Szövetkezet 1981. 24. sz. 4. o.
202. Encsi családsegítők a csobádiaiért. Társulási szerződést kötött a két csereháti település önkormányzata = ÉM 2000. 28. sz. 6. o.
203. Encsi édesség negyven községnek = ÉM 1967. 55. sz. 6. o.
204. Encsi ifjúsági napok = DH 1985. 231. sz. 2. o.
205. Encsi gimnázium 1968. június / Benedek Miklós = ÉM 1968. 148. sz. 4. o. [Borsos István]
206. Encsi remények, gyümölcs és baromfi / Keresztény Gabriella = Szabad Föld 1987. 19. sz. 4. o.
207. Encsi vízmű átadása = Vizeink krónikája / szerk. Fejér László Bp. Vízügyi Múz. 2001. 289. o.
208. „Ennek a napnak üzenete van” = ÉM 2008. 231. sz. 3. o. [Idősek otthona]
209. Épül Észak-Magyarország legnagyobb bútorgyára = Nsz 1971. 158. sz. 5. o.
210. Eredményes ankét Encsen, az iskolán kívüli gyermeknevelésről = ÉM 1955. 76. sz. 4. o.
211. Eredményes munka tapasztalható az encsi Vörös Meteor Sportkörben = ÉM 1968. 129. sz. 7. o.
212. Értelmiségi klub Encsen = ÉM 1970. 22. sz. 4. o.
213. Esettanulmányok – Encs = A kultúráközvetítés egyes területeinek változásai Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 1990 és 1993 között. Miskolc, Felsőmagyarország Kiadó 1994. 135–146. o.
214. Eszmecserék közoktatáspolitikai feladatainkról = ÉM 1967. 125. sz. 3. o.
215. Export Encsről = ÉM 1969. 51. sz. 5. o.
216. Evva Margit = H 2014. 4. sz. 52–53, 55. o. [Honismereti Munkáért Emlékéremmel tüntették ki]
217. Ezer vagonos terménytároló épül Encsen = ÉM 1968. 139. sz. 6. o.
218. Fejlesztések Encsen / karosi = ÉM 1979. 231. sz. 3. o. [MEZŐGÉP]
219. Felforrt a hűtőgyártás Encsen / karosi = DH 1991. 240. sz. 2. o.
220. Felidéztek Encs történelmét = ÉM 2019. 232. sz. 3. o.
221. Fontos talajvédő tanácskozás Encsen = ÉM 1972. 95. sz. 6. o.
222. Földművesszövetkezeti áruházat kap Encs = ÉM 1967. 110. sz. 3. o.
223. Gazdagodó községek. Egy felmérés szerint az encsi járásban levő televíziók 45,3 százaléka mindössze hat községben, Encsen, Göncön, Aszalón, Halmajon, Mérán és Szikszón, a további készülékek a járás hetvennél több községében találhatók = ÉM 1968. 206. sz. 2. o.
224. Gazdasági tudósítás, Abaúj megye, Encs = Gazdasági Lapok 1857. 278. o.
225. Gépjavitó állomás épül Encsen = ÉM 1968. 135. sz. 4. o.
226. Gimnázium, Encs 1972 / Kovács László = ÉM 1972. 26. sz. 4. o.
227. Görög katolikus templom és parókia terve, Encs. Építész: Bodonyi Csaba = MÉ 1988. 6. sz. 38. o.
228. Gyár épül a Hernád-völgyben = ÉM 1972. 147. sz. 3. o. [BUBIV]
229. Hagyomány nélkül / Benedek Miklós = ÉM 1966. 223. sz. 6. o. [Gimnázium]

230. Háromezren a reformáció encsi ünnepén / Maros Éva = DH 1994. 257. sz. 4. o.
231. Hasznos kezdeményezés Encsen. Alkotók munkaközössége / Csutorás Annamária = ÉM 1970. 144. sz. 4. o.
232. Hasznos kulturális együttműködés = ÉM 1965. 54. sz. 6. o.
233. Helyismereti baráti kör alakult Encsen / Kerékgyártó ? = H 1989. 3. sz. 5. o. [Rövid hír]
234. Hernád menti Athénás / szil = ÉM 1968. 285. sz. 4. o. [Kultúra]
235. Híres volt, város lesz / B. I. –I. S. = DH 1983. 299. sz. 4. o.
236. Hogyan látják az encsieket a központból / Karosi Imre = Alkatrész 1979. 9. sz. 11. o.
237. Hol vannak a milliók? A felelőtlenségekért fizetni kell! / Pataki László = ÉM 1985. 78. sz. 3. o.
238. Holdszivárvány / Thóbiás Gyula = Időjárás 1945. (1947) 57. o.
239. Honismereti szakkör alakult Encsen / Bodgál Ferenc = ÉM 1961. 58. sz. 4. o.
240. Honvédelmi nap Encsen / T. I. = DH 1979. 157. sz. 4. o.
241. Húszezer lakosú központtá fejlesztik Encset = ÉM 1963. 254. sz. 3. o.
242. Ifjúsági napok Encsen. Október 6–18. = ÉM 1980. 234. sz. 2. o.
243. Ilyen még nem volt Encsen / Cs[utorás] A[nnamária] = ÉM 1970. 38. sz. 4. o. [Szocialista brigádok főruma]
244. Intézkedett a megye, de Encsen a köd nem oszlik / Várkonyi András = Magyar Hírlap 1968. 214. sz. 13. o. [Dr. Veres Béla orvos]
245. Ív, tér és fényjáték. Az encsi evangélikus templom / Somhegyi Zoltán = Atrium 2006. 3. sz. 52–56. o.
246. Járási tornaverseny Encsen = ÉM 1969. 61. sz. 7. o.
247. Járásról járásra. Encs / Adamovics Ilona, Priska Tibor. = ÉM 1968. 140. sz. 6. o. [Víz–szennyvíz. 1 kép]
248. Járásszékhely – falusi gondokkal / D’Elia Ferenc = Szabad Föld 1966. 2. sz. 9. o. [Községfejlesztés]
249. Jelentésfele Abaújából / Merényi László = N 1967. 4. sz. 2. o. [Népművelés]
250. Jó úton, nagy feladatok megoldása felé. Beszélgetés Pásztor Józseffel, az Encsi Ruházati KTSZ elnökével / Ónodvári Miklós = Borsodi KTSZ 1967. 1. sz. 2. o.
251. Jól fizetett a sörárpa a Hernád menti termelőszövetkezetekben = ÉM 1968. 199. sz. 12. o.
252. Jólsikerült falunapot tartottak Encsen = ÉM 1951. 118. sz. 4. o.
253. Jubileumot ültek Encsen / Detzky Anna = ÉM 2019. 242. sz. 13. o. [Évgyűrűk Nyugdíjas Klub]
254. Karsay Elek Somsályon és Encsen = ÉM 1966. 272. sz. 4. o.
255. Késik az encsi étterem = ÉM 1968. 38. sz. 6. o.
256. Kéziratos térképek a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei levéltárban / szerk. Román János. Miskolc, B.-A.-Z. Megyei Levéltár, 1971. 20. o. [Encs térkép 1843 és 1853-ból]
257. Kibővített pártbizottsági ülés az encsi járásban = ÉM 1979. 5. sz. 1–2. o.
258. Kistelepülések Közművelődési Szakembereinek Országos Tanácskozása, Encs / Hazag Mihály = Szín 1997. 5. sz. 20–22. o.
259. Kocsányos tölgyek, a történelem szemtanúi / Hegyi Erika = ÉM 2019. 129. sz. 6. o.
260. Kollégiumban, externátusban / Csutorás Annamária = ÉM 1970. 47. sz. 4. o.
261. Kora tavasz, Magyarország, ’72 II. / Végh Antal = Nsz 1972. 83. sz. 7. o. [Irodalom]
262. Kórustalálkozó Encsen = DH 1988. 264. sz. 5. o.
263. Köd és ködösítés Encsen. Három fiatal sorsa / Párkány László = ÉM 1968. 306. sz. 6. o.
264. Középközlések a salakon = ÉM 1968. 120. sz. 5. o.
265. Könyvelés gyertyafénynél egércincogással / Pozsonyi Sándor = ÉM 1966. 271. sz. 6. o. [Encsi tsz]
266. Közművelődési intézmények járási székhelyeken 1. Encs és Törökszentmiklós / Gereben Ferenc = Könyvtári Figyelő 1973. 4. sz. 474–476. o.
267. Közművelődési számvetés Encsen / Benedek Miklós = ÉM 1971. 16. sz. 4. o.
268. Községi KISZ-bizottság alakul Encsen = ÉM 1968. 28. sz. 3. o.

269. Kristálytisza ősfarmák = ÉM 2009. 187. sz. 5. o. [Kunkovác László. Fotókiállítás]
270. Legyőzte már az idegenkedést, jó eredménnyel dolgozik az encsi mesterséges megtermékenyítő állomás / Márkus Leo = ÉM 1951. 87. sz. 7. o.
271. Lenkey Zoltán rajzai / Zódi Imre = ÉM 1981. 133. sz. 4. o.
272. Lépésváltás az encsi gyárban / Buchert Miklós = Építők Lapja 1979. 17. sz. 4. o.
273. Másképp nem lehet... / Csala László = ÉM 1967. 7. sz. 6. o. [Simaházi Sándor képviselőjelölt]
274. Mazsaroff Miklós kiállítása = DH 1978. 127. sz. 6. o.
275. Megalakult a TIT elnöksége Encsen / Frisnyák Sándor = ÉM 1958. 208. sz. 4. o.
276. Megszólalt a 120 húru hangszer = ÉM 2007. 179. sz. 7. o. [Gitárfesztivál]
277. Mégis lesz étterem Encsen / Ruttkay Anna = ÉM 1966. 277. sz. 2. o.
278. Megyei népművészeti esttel indul = ÉM 2008. 17. sz. 6. o. [Magyar Kultúra Napja]
279. Megyénkben Encsen. A mezőgazdasági könyvhónap megnyitója = ÉM 1979. 27. sz. 1. o.
280. Méltó-e nevéhez az encsi József Attila Nagyközségi Járási Könyvtár? / Fazekas Zsigmondné = K 1980. 12. sz. 716–720. o.
281. Mikor készül el az encsi áruház? = ÉM 1968. 238. sz. 3. o.
282. Mire méltó az encsi könyvtár / Halász Béla = K 1985. 9. sz. 524–526. o.
283. Miskolci művészek kiállítása Encsen / gyarmati = DH 1978. 247. sz. 2. o. [Nagy Gy. Margit, Varga Miklós]
284. Mitől javul az ivóvíz minősége? Befejeződött Encs és térsége vízminőségjavítási programja / Pekár György = Vízükör 1998. 5. sz. 7–8. o.
285. Modern közösségi teret hoztak létre Encsen / Hegyi Erika = ÉM 2019. 52. sz. 4. o.
286. Módszertani tájékoztató Encsen / Benedek Miklós = ÉM 1969. 197. sz. 4. o. [Könyvtár]
287. Munka és gond egy új könyvtárban / Györi Erzsébet = ÉM 1960. 128. sz. 5. o.
288. Munkalehetőség a háztartást vezető nőknek = ÉM 1967. 39. sz. 6. o. [KISZÖV]
289. NEB üléseken hangzott el. Gondolatok a népi ellenőrzés továbbfejlesztéséről / Fábrián Gábor = Ellenőrzés 1978. 7. sz. 5–8. o.
290. Négyszemközt egy propagandistával / Csépanyi Lajos = ÉM 1972. 38. sz. 3. o. [Deák Sándor]
291. Nehéz esztendő után / Gulyás Mihály = ÉM 1962. 17. sz. 5. o. [Zója Termelőszövetkezet]
292. Nemzeti zászló Encsnek / Mészáros István = ÉM 1987. 103. sz. 1. o.
293. Nosztalgiaik és remények. Encs / Kiss Gyula = BSz 1981. 3. sz. 57–70. o.
294. Nyáron az encsi könyvtárban / bm = ÉM 1969. 163. sz. 4. o.
295. Otthonra talál a képzőművészet = ÉM 1980. 20. sz. 4. o.
296. Őszi megyei könyvhetek = DH 1980. 247. sz. 1. o. [Megnyitó]
297. Őszintén Encs sportéletéről / Leskó Pál = ÉM 1961. 224. sz. 5. o.
298. Öt éve nincs uszodájuk / Hegyi Erika = ÉM 2020. 176. sz. 6. o.
299. Patikamérleg az encsi gyógyszertárból [kép] / kerényi = DH 1980. 260. sz. 5. o.
300. Pártnapok a megyében = ÉM 1968. 11. sz. 3. o.
301. Pedagógusok tapasztalatcsere értekezlete Encsen és Büttösön = ÉM 1951. 81. sz. 4. o.
302. Preliminary report from a pending excavation of a Middle Bronze Age cemetery at Encs (North-eastern Hungary) / Mengyán Ákos, Dávid Áron = Gesta 2018. 18. sz. 156–162. o. [Előzetes jelentés egy középkori bronzkori temetőről Encsnél. Régészeti ásatás.]
303. Református templom és parókia terve, Encs. Építész: Horváth Zoltán = MÉ 1991. 4. sz. 29. o.
304. Rejtély a bútorgyárban. Elég-e az óvatosság? / Zsida Pál = Népszava 1980. 235. sz. 4. o.
305. Repülónap Encsen = DH 1986. 178. sz. 6. o.
306. Rókavadász nebulók / kerényi = DH 1983. 138. sz. 3. o. [Rádióamatőrök]

307. Rossz a zöldségellátás a borsodi falvakban / Király Lenke = Szövetkezet 1978. 30. sz. 5. o.
308. Segítség a klubkönyvtáraknak = ÉM 1969. 138. sz. 7. o.
309. Sógorság, komaság és következményei az Encs és Környéke Földművesszövetkezetben = ÉM 1954. 308. sz. 3. o.
310. Sok értékes tapasztalattal gazdagította nevelőinket a járási székhelyen rendezett Tanítók Napja = ÉM 1952. 14. sz. 4. o.
311. Sportközpont (nem csak) a városért / Fegyverneki Zoltán = DH 1991. 20. sz. 7. o.
312. Sütő tanfolyam Encsen = ÉM 1967. 43. sz. 7. o.
313. Számvetés és előtekintés. Mire számítanak az encsi gyáregységben / Kolaj László = Alkatrész 1981. 10. sz. 12. o.
314. Száz vagonos hűtőház Encsen = ÉM 1969. 30. sz. 3. o.
315. Százmillió vízminőségjavító beruházás. A gondot eddig az erős kemikáliák és a csatornahálózat hiánya okozta Encsen / Báthori Gábor = ÉM 1997. 94. sz. 7. o.
316. Szegényparaszt-találkozó Encsen / Gulyás Mihály = ÉM 1957. 59. sz. 5. o.
317. Színészek a gimnáziumban = DH 1974. 126. sz. 2. o.
318. Szép alkotás – szép ünnep / Gulyás Mihály = ÉM 1959. 151. sz. 3. o. [Iskola]
319. Szerszámot ragadtak az encsi fiatalok / Hegyi Erika = ÉM 2020. 176. sz. 6. o. [Diákmunka]
320. Szocialista államunk támogatja a szövetkezetek tevékenységét = ÉM 1968. 158. sz. 3. o.
321. Szolgáltatóházat avatnak Encsen = ÉM 1969. 74. sz. 12. o.
322. Szomszédolás Encsen és Arnóton, a Vasvill-depóban / (X) = DH 1987. 107. sz. 6. o.
323. Szövetkezeti áruház épül Encsen = ÉM 1968. 28. sz. 8. o.
324. Tanácskozás a falu kulturált egészségügyi ellátásáról / Párkány László = ÉM 1964. 44. sz. 2. o.
325. Tanyából falu, faluból város. Encs, a jövő város / Baróti Géza = MN 1964. 251. sz. 7. o.
326. Tárlatról tárlatra / Bordás István = Új Holnap 2005. 4. sz. 75–76. o.
327. Távlati terv: Húszezer lakosú város lesz Encs = ÉM 1967. 118. sz. 5. o.
328. Termelőszövetkezetek járási tanácskozása Encsen / Adamovics Ilona = ÉM 1966. 100. sz. 2. o.
329. Tíz gyár közül az első = ÉM 1980. 195. sz. 3. o.
330. Tizenhatodik évébe lépett az encsi ktsz / Gyárfás Katalin = ÉM 1967. 123. sz. 3. o. [Ruházati és Javító-Szolgáltató KTSZ]
331. Több autószervez-lehetőség = ÉM 1968. 47. sz. 7. o.
332. Több száz néző már eddig is. Seres János „három” bemutatkozása / Csutorás Annamária = ÉM 1973. 216. sz. 4. o. [Kiállítások]
333. Tönkrement a régi, de lesz új uszodája Encsnek / Hegyi Erika = ÉM 2019. 224. sz. 6. o.
334. Töprengés körzeti könyvtár ügyben / Szabó Gyula, Slezsák Imre = K 1970. 10. sz. 580–583. o.
335. Trianon árnyékában : (nagyanyám, Csoma Borbála naplójából) / Evva Margit = Sz 2011. 35. sz. 144–149. o.
336. TSZ-dolgozók Vietnámmért = ÉM 1968. 116. sz. 8. o.
337. Új épületszárny az encsi szakképző iskolában / Detzky Anna = ÉM 2020. 205. sz. 5. o.
338. Új értelmiségi klubok a megyében = ÉM 1965. 48. sz. 4. o. [Ózd, Emőd, Encs]
339. Új étterem Encsen = ÉM 1968. 166. sz. 6. o.
340. Új klubok, változó igények / Csutorás Annamária = ÉM 1970. 272. sz. 4. o.
341. Új szolgáltatóház Encsen / Csorba = ÉM 1969. 76. sz. 3. o. [Szöveg és 1 kép]
342. Új városaink és a vasút kapcsolata V. rész. Encs és Szerencs / Horváth Károly = Vasút 1984. 10. sz. 22. o.
343. Új városaink II. = Magyar Hírek 1984. 4. sz. 14. o.
344. Új városunk: Encs = DH 1984. 22. sz. 1. o.
345. Új tornacsarnoka lesz a Zrínyinek / Serfőző László = ÉM 2019. 250. sz. 4. o.
346. Újabb középső neolitikus arcos edények Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből / Csengeri Piroska = HOM évk. 2014. 53. köt. 42–43, 45–46, 50–52, 54–56, 58–63. o.

347. Újra jár a járásban is a könyvtárbusz / Hegyi Erika = ÉM 2020. 153. sz. 5. o.
348. Újszülött, bábanélkül/UrszinSándor=BK1967.21.sz. 8–9. o. [Iskolai könyvtár]
349. [Úrasztali edények] = Úrasztali és keresztelődények a Tiszáninneni Református Egyházkerület Abaúji Református Egyházmegye gyülekezeteiben I. / P. Szalay Emőke. Encs, Abaúji Református Egyházmegye 2018. [Encs 83–85. o. tárgyleírás, 214–216. o. képek.]
350. Ünnepi hét Encsen = ÉM 1964. 33. sz. 4. o.
351. Ünnepség Encsen = ÉM 1968. 157. sz. 1. o.
352. Valóban várossá formálódik Encs / Monos Márta = ÉM 1987. 278. sz. 1–2. o.
353. Változó abaúji táj – abaúji emberek / Garami Ernő = ÉM 1963. 139. sz. 4. o.
354. Van, aki most dolgozik először = ÉM 2009. 115. sz. 5. o. [Közmunkaprogram]
355. Van mivel dicsekednünk, de gondok is vannak / Csépanyi Lajos = ÉM 1967. 124. sz. 3. o.
356. Várossá avatták Encset = Somogyi Néplap 1984. 21. sz. 1. o.
357. Vendégül lát Borsod = ÉM 1969. 228. sz. 5. o. [Megnyitó Encsen]
358. Vietnám megsegítésére ajánlották fel az encsi aszszonyok a június 15-én megrendezett bál teljes bevételét = ÉM 1968. 140. sz. 8. o.
359. Visszaéltek funkciójukkal... = ÉM 1956. 112. sz. 4. o.
360. Víz világnapi ünnepi ülés Encsen = V 2003. 4. sz. 4–6. o.
361. Vízellátás, vízminőség Encs város térségében = V 2003. 3–4. sz. 12–13. o.
362. Vizsgálat a TŰZÉP encsi telepén / Csorba Barna = ÉM 1967. 195. sz. 3. o.
363. II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár plakátgyűjteménye [Encsi plakátok] = <https://mediatar.rfmli.hu>
364. A 4751-es sz. Dózsa György úttörőcsapat története. Encs. 4 db rajz, 15 db fotómásolat. Pályázat. HOM NA 6443. (1993)
365. A Forró-Encsi Közgazdasági Részvénytársaság 500 Ft-os részvényei, HOM HTD 73.920.59. (1920)
366. A sosem látott édesapa. Kuhár János története / Rácz Lászlóné. 35 o. HOM NA 7921. A 2015–2016. évi Istvánffy Gyula honismereti gyűjtőpályázat anyaga.
367. Abaúji surcok. Művelődési Ház, Encs. Fényképek. HOM FN 38560–61. (1981)
368. Adatok az abaúji juhászathoz. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 20 o. HOM NA 5507. (1985)
369. Az Encs községi trafóállomás 20 kV-os vezetékrendezése, 1984. Tervdokumentáció. HOM HTD 85.57.1. 1–4.
370. Az encsi járási munkásörtség 1972–1977 közötti fejlődéstörténete, Gépirat HOM HTD 89.139.53. (1977)
371. Az Encsi Körjegyzőség iratai 1927–1950. MNL BAZML V. 136.
372. Az Encsi Nagyközségi Közös Tanács iratai 1951–1973. MNL BAZML XXIII. 771.
373. Babonák, rontás. Gépelt cédulák és lapok. Néprajzi gyűjtés. 3 o. HOM NA 5220. (1986)
374. Boszorkányhiedelmek. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 29 o. HOM NA 5219. (1986)
375. Boszorkányhiedelmek Abaújban. Gépirat. 23 o. HOM NA 5149. (1985)
376. Cigánykovács / Bodgál Ferenc. Gépirat. Néprajzi gyűjtés. 3 o. HOM NA 762. (1960)
377. Cigánynegyed a Hernád partján. Encs. Fénykép. HOM FN 7203. (1960)
378. Cigányok – mese / Bodgál Ferenc. Gépirat. Néprajzi gyűjtés, 5 o. HOM NA 726. (1960)
379. Cipézmesterség. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 4 o. HOM NA 5233. (1985)
380. Egy pedagógus, Szabó Sándorné életpályája / Horváth Csabáné. 81 o. HOM NA 7913. A 2015–2016. évi Istvánffy Gyula honismereti gyűjtőpályázat anyaga
381. Élet a házban. 3 db alaprajz. Encs. Fénykép HOM FN 7202.

3. Iratok, fényképek, tárgyak

Lelőhelyek és rövidítésük: Miskolc – HOM Helytörténeti Dokumentumtár (HOM HTD); HOM Fotó-Negatív-tár (HOM FN); HOM Néprajzi Adattár (HOM NA); Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára (MNL BAZML)

382. Élet a házban, építkezés. Gépelt cédulák, rajzok. Néprajzi gyűjtés. 24 o. HOM NA 5218. (1986) [Encs, Fügöd, Forró, Gibárt]
383. Encs község átnézeti térképábrázolása, Térkép. HOM HTD 79.811.1. (1975)
384. Encs: gimnázium, tanács- és pártház, 1960-as évek. Fénykép. HOM HTD 79.10.43.1–2.
385. Encsi 8 tantermes iskola építési terve, HOM HTD 92.1.55. (1986)
386. Encsi járásra vonatkozó adatok a Tiszán innen – Dunán túl vetélkedőhöz, Feljegyzések HOM HTD 76.933.9.1–3. (1969)
387. Encsi plébánia iratjegyzéke, 1747–1980. HOM HTD 85.161.42.
388. Encs-Kelecsény régészeti ásatás fényképei. HOM FN 42280–42326, 49743–49751, 49755, 49819–20. (1983. 1984. 1992)
389. Falurészlet. Encs, Dózsa utca 32. Fénykép. HOM FN 13875. (1965)
390. Falurészlet. Encs, Zója utca. Fénykép. HOM FN 13870. (1965)
391. Falurészlet. Encs, Zója utca. Fénykép. HOM FN 13878. (1965)
392. Falurészlet. Encs. Fénykép. HOM FN 13874. (1965)
393. Felsőzsolca–Encs 120 kv-os távvezeték nyomjelölési dokumentációja, 1978–79. Tervdokumentáció. HOM HTD 79.801.1–15.
394. Felsőzsolca–Encs között 120 kV-os távvezeték helyjelölési dokumentációja. Tervdokumentáció. HOM HTD 85.66.1.1–8. (1984)
395. Felsőzsolca–Encs távvezeték és trafóállomás telepítésének tárgyalási jegyzőkönyve, HOM HTD 79.5.1. (1978)
396. Fonó, fonójátékok. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 5 o. HOM NA 5232. (1986)
397. Fotók az encsi malomról. Fénykép. HOM HTD 85.143.1.1–5.
398. Gyógyítás – rontás. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 3 o. HOM NA 5184. (1985)
399. Hagyományos paraszti életmód és urbanizáció Encsen. 5 db térkép, 2 fotómásolat, 6 képeslapmásolat. Pályázat 66 o. HOM NA 6456. (1993)
400. Házbelső. Kézi rajz. Néprajzi gyűjtés. 1 o. HOM NA 5241. (1985)
401. Házoromzat. Encs, Dózsa utca 24. Fénykép. HOM FN 13872–73. (1965)
402. Hiedelmek, szokások, májusfa. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 21 o. HOM NA 5212. (1986) [Encs, Gibárt]
403. Hiedelmek, szokások. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 31 o. HOM NA 5214. (1986) [Encs, Gibárt, Abaújdevecser]
404. Húsvéti vers. Gépelt cédula. Néprajzi gyűjtés. 1 o. HOM NA 5242. (1985)
405. Ima. Gépelt cédula. Néprajzi gyűjtés 11 o. HOM NA 5181. (1985)
406. Jászay Lajos 77 éves kovácsmester műhelye. Encs. Fénykép. HOM FN 7347. (1960)
407. Jegyzőkönyv az encsi „Zója” Mg. Tsz. építendő tehenészeti telepének helyszíni bejárásáról és a vonatkozó tervrajz, 1978. Tervdokumentáció. HOM HTD 79.800.1.1–2.
408. Jegyzőkönyv Encs település csoport átrendezési tervének tárgyalásáról, Jegyzőkönyv. HOM HTD 83.34.1. (1982)
409. Jelentés az 1970. február 4-i utamról / Bodgál Ferenc. 1 o. HOM NA 2358. (1970) [Csobád, Encs, Méra, Szikszó]
410. Jelentés honismereti szakkörrel / Bodgál Ferenc. 1 o. HOM NA 953. (1962)
411. Jeles napi szokások, lakodalmi versek. Gépelt lapok és cédulák. Néprajzi gyűjtés. 19 o. HOM NA 5217. (1986) [Encs, Forró, Abaújdevecser]
412. Jeles napok, hiedelmek. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 63 o. HOM NA 5231. (1985)
413. Kancsó, kelyhek, olajos korsó, váza. Fényképek. HOM FN 41198–41201, 41253–41263. (1983)
414. Karácsonyi népszokások. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 7 o. HOM NA 5176. (1985)
415. Kiállítás részlete. Encs. Fénykép. HOM FN 38589. (1981)
416. Kovácsmunkák, technikák / Bodgál Ferenc. Gépirat. Néprajzi gyűjtés, 2 o. 11 db rajz. HOM NA 834. (1961)
417. Kovácsműhely a patakparton. Encs. Fénykép. HOM FN 7202. (1960)

418. Köcsög, bögre, gyertyatartó, sótartó, köpülő, hordófenék, Mária-dombormű, Jézus-dombormű, gereblye, brúgó. Fényképek. HOM FN 44651–44661, 4466465. (1985)
419. Kristály Ildikó gyűjtés közben. Encs. Fénykép. HOM FN 44518. (1985)
420. Lakásbelső. Gépelt cédula. Néprajzi gyűjtés. 1 o. HOM NA 5250. (1985)
421. Lakodalmi versek, juhászdalok, népszokások, játékok. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 43 o. HOM NA 5216 (1986)
422. Lakodalom. Gépelt cédula. Néprajzi gyűjtés. 1 o. HOM NA 80.
423. Luca. Gépelt cédula. Néprajzi gyűjtés. 1 o. HOM NA 5178. (1985)
424. Menyasszonytánc. Encs. Fényképek. HOM FN 44492–44527. (1985)
425. Menyecskekendő. Encs. Fénykép. HOM FN 38587–88. (1981)
426. Mikulás. Gépelt cédula. Néprajzi gyűjtés. 1 o. HOM NA 5183. (1985)
427. Népház, vasútállomás, róm. kat. elemi iskola. Encs. Fénykép. HOM FN 16915. (1968)
428. Népi hiedelmek, szokások, kenyérsütés. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 37 o. HOM NA 5215. (1986) [Encs, Forró, Abaújvevceser]
429. Népszokások. Gépelt cédulák és lapok. Néprajzi gyűjtés. 29 o. HOM NA 5222. (1986)
430. Népszokások. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 42 o. HOM NA 5496. (1986)
431. Novák András 47 éves kovácsmester műhelye előtt. Encs. Fénykép. HOM FN 7345. (1960)
432. Novák András kovácsműhelye. Encs. Fénykép. HOM FN 7346. (1960)
433. Nyári néprajzi tábor fotói. 82 db. HOM NA 5992. (1985)
434. Rákóczi utcai részlet. Encs. Fénykép. HOM FN 13866. (1965)
435. Régi ház udvara, babot tisztító öregasszony. Encs. Fénykép. HOM FN 13879. (1965)
436. Régi stílus nyomait mutató házak. Encs. Fénykép. HOM FN 13867, 13869. (1965)
437. Régi településrészlet. Encs. Fénykép. HOM FN 13880–81. (1965)
438. Régi vízvető házhomlokzat stílusmaradványa. Fénykép. HOM FN 13860–61. (1965)
439. Régi vízvető házhomlokzat újabb alkalmazása. Fénykép. HOM FN 13859 (1965)
440. Rontás, szemrül verés. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 9 o. HOM NA 5211. (1986)
441. Statisztikai felmérés és jelentés a miskolci és encsi járás falvainak művelődési otthonairól és könyvtáiról, 1964. HOM HTD 73.327.3.1–60. és 73.327.5.1–63.
442. Szakrális emlékek. Gépirat. Néprajzi gyűjtés. 20 o. HOM NA 5213. (1986) [Encs, Gibárt]
443. Szentelmények. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 17 o. HOM NA 5188. (1985)
444. Szokások. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 7 o. HOM NA 5234. (1985)
445. Szokások, házbelső. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 10 o. HOM NA 5235. (1985)
446. Szüleim élettörténete / Kollár Dezső. Kézirat. 19 o. HOM NA 557. (1958)
447. Tányér, sulyok, láda, szék, csupor. Ceruza és akvarell tárgyrajkok. 6 o. HOM NA 214. (1932)
448. Új ház régi vízvető homlokzatú stílussal. Encs. Fénykép. HOM FN 13862–63. (1965)
449. Új házsor. Encs, Petőfi utca. Fénykép. HOM FN 13864 (1965)
450. Újabb típusú ház. Encs, Zója utca 6. Fénykép. HOM FN 13882. (1965)
451. Üzletépület. Encs, Rákóczi utca 34. Fénykép. HOM FN 13868. (1965)
452. Vegyes folklór adatok. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 8 o. HOM NA 5506. (1985)
453. Vegyes néprajzi adatok. Gépelt cédulák. Néprajzi gyűjtés. 6 o. HOM NA 5505. (1985)
454. Vízvezető oromzatú ház. Encs, Zója utca 12. Fénykép. HOM FN 13876. (1965)
455. Vízvezető oromzatú ház. Encs, Zója utca 14. Fénykép. HOM FN 13877. (1965)
456. Vízvezető oromzatú ház. Encs. Fénykép. HOM FN 13871. (1965)

4. Személynévmutató

Szerzők – Személyekről szóló nevek

Aba Sámuel 33

Abaházi Katalin 14

Ádám István 186

Adamovics Ilona 247, 328

B. I. Id! Brackó István

bm Id! Benedek Miklós

Baráth Lajos 114

Barczy Pál 27

Barna Lujza 131

Baróti Géza 325

Barta Imre 79

Báthori Gábor 315

Bauer Imre 189

Beke Gusztáv 37

Bella János 28

Beluszky Pál 138

Benedek Miklós (bm) 205, 229, 267, 286, 294

Bereczky Lorand 31

Blaskó Tibor 185

Bodgál Ferenc 239, 376, 378, 409, 410, 416

Bódisz Attila 97

Bodnár Boglárka 38

Bodonyi Csaba 227

Bolló János 35

Bolló Péterné 41

Bordás István 326

Borsos István 78, 134, 140, 158, 205

Brackó István (B. I.) (brackó) 188, 235

Buchert Miklós 272

Bucskó Tamás 4

Buzafalvi Győző 85, 178

Csabai Kálmán 30

Csala László 273

Csanády Pál 117

Csengeri Piroska 346

Csepányi Lajos 290, 355

Cseri Miklós 55, 168

Csirpák Lilli 157

Csoma Borbála 335

Csoma József, ragyolczi 12, 76, 77, 141

Csorba ? 341

Csorba Barnabás 92, 125, 362

Csorba Csaba 77, 141

Csutorás Annamária 231, 243, 260, 332, 340

Czeglédy Ilona 177

Czinke Ferenc 31

D'Elia Ferenc 248

Dávid Áron 302

Deák Sándor 290

Dercsényi Balázs 194

Detzky Anna 253, 337

Dobos Klára 101

Dobos Mariann, Gy. 128

Dobrik István 65

Erdődyné di Giovanni Magdolna Id! Giovanni Magdolna di

Erhardt Gábor 160

Evva Margit 12, 76, 216, 335

Fábián Gábor 289

Fajó János 1

Fazekas Zsigmondné 280

Fegyverneki Zoltán 311

Fejér László 207

Fekete Éva, Gadócziné 147

Feld István 176

Frisnyák Sándor 275

Gadócziné Fekete Éva Id! Fekete Éva

Garai Gábor 191

Garami Ernő 353

Genthon István 171, 182

Gereben Ferenc 266

Giovanni Magdolna di, Erdődyné 135

Gróf Lajos (gróf) 80

Gulyás János 43

Gulyás Mihály 88, 291, 316, 318

Gyárfás Katalin 330

Gyarmati Béla (gyarmati) 283

Gyöngyössy Andrásné 5

Győri Erzsébet 90, 287

Hajdu Imre 112

Halász Béla 282

Halászi Aladár 93

Hallama Erzsébet 116, 152

Harangi László 115

Hazag Mihály 258

Hegyi Erika, Kavaleczné 71, 126, 143, 151, 180, 198,

259, 285, 298, 319, 333, 347

Horpácsi Sándor (horpácsi) 78

Horváth Béla 72

Horváth Csabáné 74, 380

Horváth F. Zoltán 73

Horváth Gábor, D. 139

Horváth Imre 100

Horváth Károly 342

Horváth Zoltán 111, 303

Horváth-Hegyi Olivér 133

I. S. Id! Illésy Sándor

Illésy Sándor 235

Jézus [vallási név] 418

Iván József 144

Jászay Lajos 406

Karosi Imre (karosi) 154, 218, 219, 236

Karsay Elek 254

Karvalics László 173

Kasza Sándor 170

Kavaleczné Hegyi Erika Id! Hegyi Erika

Kércsi Tibor 15

Kérékgyártó ? 233

Kerényi László (kerényi) 299, 306

Keresztény Gabriella 206

Keszthelyi Erzsébet 201

Király Lenke 307

Kis József [levéltáros] 167

Kiss Gyula 293

Kiss József 134

Kolaj László 313

- Kollár Dezső 446
 Kollár Erzsébet 9
 Kormány Pál 24
 Kornis Andrea 3
 Kovács László 226
 Kovács Mihály 23, 68
Kristály Ildikó 419
 Kristóf Lajosné 66, 169
 Krusóczki Ferenc 13
Kuhár János 366
Kunkovác László 269
 Lázár Magda 162
Lenkey Zoltán 271
 Leskó Pál 121, 149, 297
 Lipusz György 83
Lóránt János Demeter 108
Luca [néphagyomány] 423
 Lukács László 58, 61
Madácsi Bálint 128
Mária [vallási név] 418
 Márkus Leo 270
 Maros Éva 230
 Matisz Miklós 60
Mazsaroff Miklós 274
 Mengyán Ákos 302
 Menyhért Béla 50
 Merényi László 249
 Mészáros István 46, 155, 292
 Mező László 22, 25
 Miczán Nikoletta 6
Mikulás [népi vallási név] 426
 Molnár Endre 163
 Molnár János 10, 36, 51, 122, 186
 Monos Márta 352
 Nagy Attila 63
Nagy Gy. Margit 283
 Nagy József, T. 183
 Nagy Józsefné 51
Novák András 431, 432
 Nováki Gyula 98, 176
 Onda Róbert 39
 Ónodvári Miklós 250
 Orosz János 40
 Orosz Júlia 148
 Pacsai János 187
Papp Lajos 197
Papp Sándor 69
 Párkány László 263, 324
 Paszternák, Ráv Slomo 174
Pásztor József 250
 Pataki László 237
 Pekár György 284
Pető János 65
 Petrasevits Dénes 130
 Petró András 179, 196
 Pozsonyi Sándor 94, 265
 Priska Tibor 81, 91, 107, 123, 247
 Rácz Lászlóné 366
 Radványi Éva 75
Ragolyezi Csoma József Id! Csoma József
Rákóczi [Ferenc], II. 15, 71
 Román János 256
 Ruff Mária 8
 Ruttkay Anna 277
 Sándor Róbert 32, 184
 Sárközy Sebestyén 98, 176
Seres János 332
 Serfőző László 345
Simaházi Sándor 273
 Simán Katalin 87
 Simon Viktória 117, 160
 Slezsák Imre 334
 Solymos László 156
 Somhegyi Zoltán 245
 Sz. B. (?) 102
 Szabadfalvi József 55, 103, 168
 Szabó Ernő 28
 Szabó Gyula 7, 334
 Szabó Sándor 64, 86
 Szabó Sándorné 16, 64, 380
 Szalay Emőke, P. 349
Szathmáry István 107
 Szebeni Győző 153
 Székely Klára 110
 Szentiványi Gyula 182
 Szil (?) 234
 T. I. (?) 240
 Takács Gyula 48
 Tamási Istvánné 21
 Thóbiás Gyula 32, 238
 Tiner Lajos 165
 Tóth Lajos 52
Tókey Péter 69
 Udvardy József 127
 Ujhelyi János 19, 20
 Urr Ida 56
 Urszin Sándor 348
 (X) ld. lábjegyzetben a megjegyzést!¹ 322
Váci Mihály 191
 Vajkai Aurél 106
 Varga Józsefné 26
Varga Miklós 283
 Várkonyi András 244
 Végh Antal 261
Veres Béla, dr. 244
 Vidák István 51
 Viga Gyula 103
 Vissy Ágnes 189
 Wolf Mária 33, 87
 Zódi Imre 271
 Zsidai Pál 304
Zsignár István 70

1 (X) A cégek által megrendelt fizetett írásokat különböztette meg az újságírók betűi által szignált írásoktól. Keglovics János szerkesztő-tördelő adatközlése.